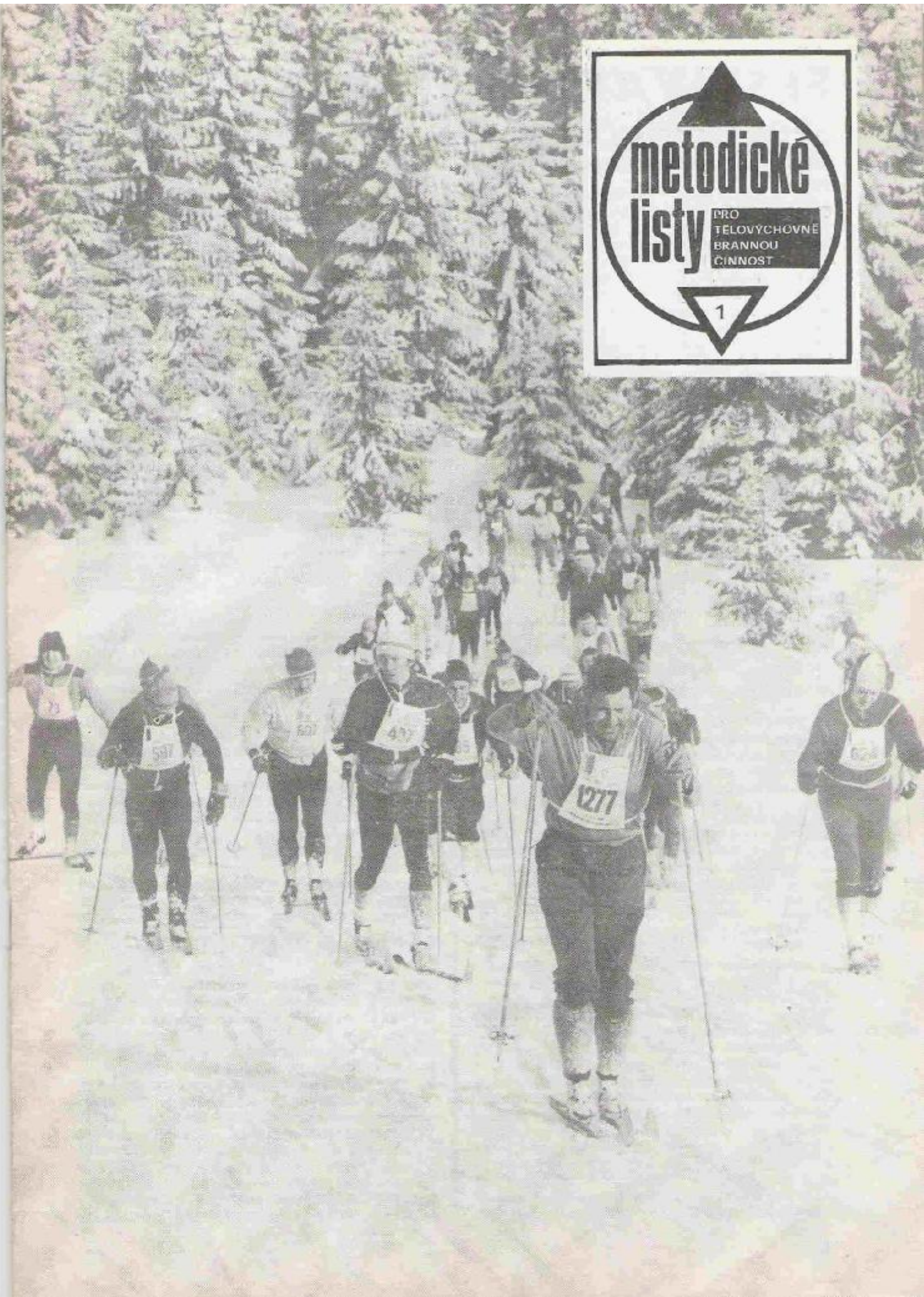

FESTIVALOVÝ SPORTOVNÍ ODZNAK

Socialistický svaz mládeže po dohodě s Československým svazem tělesné výchovy, Svazem pro spolupráci s armádou, Revolučním odborovým hnutím a ministerstvem školství ČSR a SSR organizuje již tradičně toto sportovní zápolení, jehož smyslem je získat Festivalový sportovní odznak. Tato masová akce je jedním z pozdravů československé mládeže XI. Světovému festivalu mládeže a studentstva, který se uskuteční v roce 1978 na Kubě.

Otiskujeme podrobné propozice v plném znění, abychom tak umožnili účast co největšímu počtu zájemců.

1. DOBA PLNĚNÍ A ÚČAST

- doba plnění: od 1. 4. 1977 do 30. 9. 1978
- účastníci: FSO může získat každý občan ČSSR starší 14 let a cizí státní příslušníci pracující nebo studující v ČSSR.

2. DISCIPLÍNY

Vycházejí z odznaku zdatnosti. Jsou rozděleny do 3 skupin a podmínkou získání odznaku je splnění 4 povinných a alespoň 1 výběrové disciplíny.

	Ženy	Muži
I. Běh	60 m za 10,0 sec	100 m za 16,0 sec.
II. Skok daleký	260 cm	320 cm
III. Přespolní běh	podmínkou pro splnění této disciplíny je: v časovém limitu
5 min. uběhnout 10 min. uběhnout
600 m 1500 m	
IV. Hod granátem na cíl	13 m	20 m
Kruh o průměru 2 m viditelně vyznačený; podmínka splnění disciplíny: 1 zásah ze 3 hodů. Váha granátu 350 g pro obě kategorie.		
V. Výběrová skupina		
a) vrh koule	4 kg — 500 cm	6 kg — 530 cm
b) plavání	50 m	50 m
libovolný způsob bez zastavení		
c) střelba ze vzduchovky	10 m	10 m
minimál. 10 ran + 3 nástřelné, v leže		
nástřel	35 bodů	45 bodů
d) šplh na laně	4,5 m	4,5 m
s přírazem, bez časového limitu		
e) turistický výlet	(Pěšky na lyžích, na kole, na vodě)	

- f) hod granátem na dálku 20 m 35 m
váha granátu: 350 g počet pokusů 3

3. ODZNAK

Odznak získá ten, kdo splní 4 povinné a alespoň 1 z výběrových disciplín:

Podmínky FSO je možné plnit a odznak získat:

- na veřejně vyhlášených akcích k plnění podmínek FSO organizacemi SSM, ČSTV, Svazarmem, ROH a školami;
- na všech typech soutěží, odpovídajících příslušným sportovně-technickým předpisům (prověřkové soutěže na SS, OU, VÚ) tělovýchovných slavnostech, setkáních mládeže, všech branných akcích Svazarmu a pod.;
- v rámci plnění podmínek „Odznaku zdatnosti“.

4. PRŮKAZ

Dokladem o splnění podmínek FSO je průkaz, který obsahuje:

- jméno a příjmení
- datum narození
- záznam o splnění disciplín.

Průkaz má dvě části:

- část — dostane ten, kdo splnil podmínky
- část — zůstává na OV SSM pro evidenci.

5. ROZHODČÍ

Rozhodčí, kteří jsou oprávněni rozhodovat o splnění podmínek FSO:

- kvalifikovaní cvičitelé svazů ČSTV a trenéři všech sportů a tříd;
- kvalifikovaní rozhodčí všech tříd, všech sportů, turistiky a ZRTV;
- učitelé a profesoři tělesné výchovy;
- instruktoři a rozhodčí branných sportů Svazarmu;
- absolventi vysokoškolského studia se zaměřením na tělesnou výchovu a sport;
- v ozbrojených složkách náčelníci a instruktoři tělesné přípravy;
- držitelé tělovýchovné kvalifikace SSM všech stupňů.

Po splnění limitu zapíše rozhodčí dosažený výkon a datum do průkazu FSO a potvrdí správnost údajů svým podpisem.

6. POSTUP PŘI PLNĚNÍ A VYDÁVÁNÍ ODZNAKŮ

Průkaz FSO je rozdělen perforováním na 2 části. Po udělení odznaku 2. část zůstává na OV SSM a slouží k evidenci nositelů FSO. Po skončení soutěže odevzdá uchazeč průkaz pořadateli (rozhodčímu) k potvrzení výkonu. Průkaz i odznak se vydává zdarma.

- Při individuálním plnění: uchazeč, který splnil disciplínu, odevzdá průkaz FSO sportovnímu referentovi ZO SSM, nebo jinému pověřenému funkcionáři. Ten po prověření záznamů v průkazu, vyzdvihne na OV SSM odznak. V případě, že uchazeč není členem SSM, může odznak na OV SSM vyzdvihnout i funkcionář ZO Svazarmu, TJ ČSTV, ROH, učitel školy.

- b) Při hromadném plnění: po převzetí odznaků z OV SSM odevzdá pořadatel tyto slavnostním způsobem všem, kteří splnili podmínky FSO.

7. EVIDENCE

ZO SSM vedou přehled o nositelích FSO. OV SSM vede souhrnnou evidenci vydaných odznaků na základě odevzdaných 2. částí průkazů. Doporučuje se vyhlásit soutěž mezi ZO SSM v získání co největšího počtu nositelů FSO.

8. POKYNY K JEDNOTLIVÝM DISCIPLÍNÁM

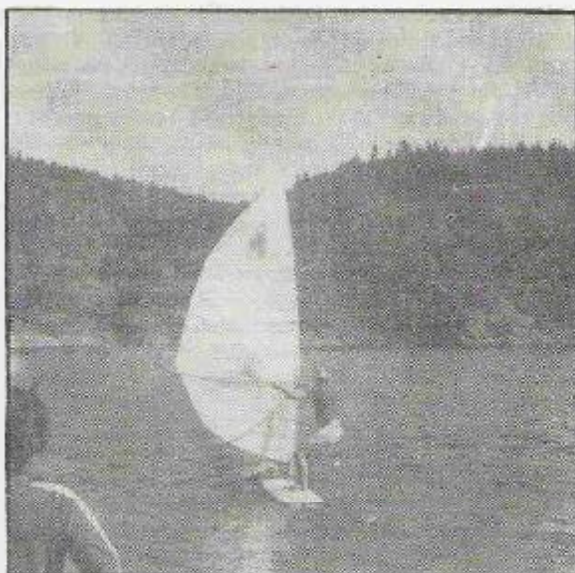
- a) běh — je možné plnit jen na rovném terénu, nejlépe na povrchu bez trávy;
- b) skok daleký — nejvhodnějším a nejbezpečnějším místem je skokanské doskočiště. Při organizování soutěže v přírodě je nutné, aby úroveň místa odrazu a doskočiště byla stejná. Je třeba dbát na bezpečnost doskoku;
- c) přespolní běh — tuto disciplínu je možné organizovat jako lesní běh. Podmínka je, ve stanoveném limitu uběhnout určenou vzdálenost. Čas je možné měřit i náramkovými hodinkami. Započítává se i účast v Běhu MF a Smeny;
- d) hod granátem — tuto soutěž je možné organizovat jen na rovném terénu, za dobré viditelnosti, kruh musí být jasně viditelný;
- e) Výběrová skupina:
- vrh koulí — organizovat na rovném terénu, nejlépe bez trávy;
 - plavání — je možné plnit jak ve stojaté, tak i v tekoucí vodě; při plavání v tekoucí vodě je nutné polovinu trati plavat proti proudu. Start skokem není podmínkou; po dobu plavání je možné měnit způsoby plavání;
 - střelba ze vzduchovky — střílí se v leže, na mezinárodní kruhový terč 8/5,5 vzduchovkou libovolného typu; při plnění této disciplíny je nutné, aby byly dodržovány všechny bezpečnostní předpisy platící pro střelbu;
 - šplh na laně — předepsaná délka musí být viditelně označená; délka šplhu se měří od země;
 - turistický výlet — může se uskutečnit v kolektivu minimálně 3 lidí a musí trvat aspoň 4 hodiny, při pěší turistice kolektiv musí absolvovat minimálně 10 km. Za splnění se považuje účast v jakémkoliv orientačním závodě;
 - hod granátem na dálku — disciplínu plnit na rovném terénu (může být i na trávě); počítá se nejdelší plátný pokus.

9. ZÁVĚREČNÉ USTANOVENÍ

Přípravu a organizaci plnění podmínek FSO v okresech řídí komise TBV OV SSM, ve spolupráci s OV ČSTV a OV Svazarmu. Všichni organizátoři se snaží o to, aby nositelé FSO plnili i podmínky odznaku zdatnosti BPPOV a PPOV.

Výrobu odznaku a průkazů zabezpečí ÚV SSM.

Hodnocení průběhu plnění FSO projedná předsednictvo OV SSM.

ŠKOLA VODNÍCH SPORTŮ

Poprvé se tato nová forma školy podařila uskutečnit při MěV SSM v Plzni a její náplní bylo novou formou vyškolení organizátorů TBV SSM.

Tím, že jsme do programu zařadili vodní lyžování, plachtění na Windsurfovém prkně, předvedení letu na Rogallově křídle taženém za motorovým člunem a i základy přístrojového potápění jsme získali velký zájem mládeže v Plzni.

Předpokladem výběru byla dobrá znalost a vytrvalost v plavání a tak jsme v městských lázních vybrali formou plaveckých závodů 24 frekvenciantů.

Do vedení školy byli jmenováni cvičitel vodního lyžování ČSTV, instruktor přístrojového potápění Svazarmu, zkušení instruktoři pro windsurfing a létání na Rogallově křídle. Politicko-organizační zabezpečení bylo především zaměřeno k výchově nových organizátorů tělesné a branné výchovy podle tělovýchovné a branné kvalifikace SSM (celkem 20 vyučovacích hodin), takže na vodní sporty zbývalo dost času a každý si je mohl vyzkoušet a naučit. Instruktoři jednotlivých sportů nám o nich v krátkosti napsali.

ROGALLOVO KŘÍDLO NAD VODOU

Létání na dracích ve vleku za motorovým člunem je známé již několik let. To první létání bylo opravdu na dracích, ovšem ten dnešní drak toto pojmenování zdědil neprávem. Obvyčejný drak se totiž po přerušení tahu nedá ovládat a volně padá do vody, kdežto nové Rogallovo křídlo již létá a dá se řídit i po odpoutání podobně jako každé letadlo. Takové létání měli možnost vidět účastníci „Školy vodních sportů“, která tento nový druh sportu zařadila do své náplně. Létalo se za motorovým člunem asi na 60 m dlouhém vlečném laně. Startovalo se rozběhem ze břehu a přistání bylo možné provádět po odpoutání buď opět na břeh, nebo na vodní hladinu. Pro tento účel bylo Rogallovo křídlo opatřeno pomocnými plováky. Start je možný ovšem i na vodních lyžích z vody. ▶

nebo ze startovacího můstku. Řízení letu se provádí nakláněním křídla a těla sportovce. O připoutání křídla k vlečnému lanu by chtělo poho-
vořit obsírněji, protože tento, zdálo by se, nepod-
statný detail, zaručuje bezpečnost celého provozu.

Létání nad vodní hladinou ve výškách 50–100 m dává jiný, odlišný, ale krásný pocit a zážitky, než při klasickém svahovém létání v horách.

Dnes se u nás v těchto podmínkách dosahují časy letů okolo 1 hodiny a hranice se neustále posouvá s technickým zdokonalováním křídla.

O dalších podrobnostech, organizačních záleži-
tostech, technických podmínkách atd. si povíme více v připravovaných Metodických listech o „lé-
tání na dracích“, které otiskneme v některém
příštím čísle. **Jaroslav Cech**

VODNÍ LYŽOVÁNÍ

Máte-li možnost a povolení lyžovat na některé z málo přehrad u nás, máte vyhráno. Nutné však je, abyste měli všechny druhy vodních lyží. Učen-
livější frekventanti brzy omrzí jízdu na rekreač-
ních lyžích a budou se dožadovat jízdy na slalo-
mové lyži, případně i na figurálních lyžích.

První jízdy frekventantů, až do získání stability učíme na dvou širokých (rekreačních) lyžích. Pak po zvládnutí jednoduchých stabilizačních prvků jako je přitahování, snižování těžiště, postupné zatěžování jedné i druhé lyže a zvedání střídavě jedné a druhé lyže nad hladinu, je možno naučit odkopávání lyže a tak přejít až k lyži slalomové. Na figurálních (trikových) lyžích je možno naučit i základní obraty o 180° a zpět během týdne.

Při dobré organizaci, jako je například podá-
vání si hrazdičky tažného lana z ruky do ruky, lze při jednom člunu osmičlennou skupinu během 4 hodin dopoledních (odpoledních) uspokojit.

Instruktoři lyžování by měl být školený cvi-
čitel vodního lyžování ČSTV. **Libor Dvořák**

WINDSURFING

Výuku jízdy je nutné rozdělit na dvě poloviny: teoretickou a praktickou.

V teoretické části je nutné frekventanty sezná-
mit krátce s dějinami windsurfingu, jeho vznikem a rozšířením, se všemi částmi, ze kterých se pla-
vidlo skládá a řádně je pojmenovat. Odborné názvosloví je nutné znát, aby každý frekventant věděl co má dělat při praktické lekci, když in-
struktor dává pokyny, jak s windsurfingem zacházet na vodě. Nutno upozornit, že tyto pokyny jsou nezřídka dávány i na větší vzdálenost: frek-
ventant — instruktor.

Při práci na škole vodních sportů se mi osvěd-
čilo předvést techniku jízdy na malém modelu windsurfingu všem frekventantům najednou a to: způsob zvedání plachty, otáčení plováku při zved-
nutí plachty v praporu, rozjetí kolmo na vítr, přenášení těžiště, přenášení středu tahu plachty před a za střed, otáčení plováku a pod. Při tomto postupu je možné ihned odpovídat na případné dotazy frekventantů.

Do teoretické části je zahrnuta instruktáž o bez-
pečnosti, o možnosti úrazů a jak jim předcházet. Nakonec všechny poučíme, jak s jednotlivými částmi windsurfingu zacházet a jak jej přenášet.

Druhá praktická část je podstatně delší. Jedná se o vlastní seznámení všech frekventantů s wind-

surfingem a s vodou. Je nutné ji rozdělit na ně-
kolik lekcí.

Do první lekce zařadíme dopravu plováku, plachty, stožáru a ráhna s příslušenstvím k vodě. Instruktor předvede všem navlékání plachty na stožár, vázání ráhna a zvedací šňůry, vypnutí plachty, nasazení stožáru na plovák a zasunutí káči.

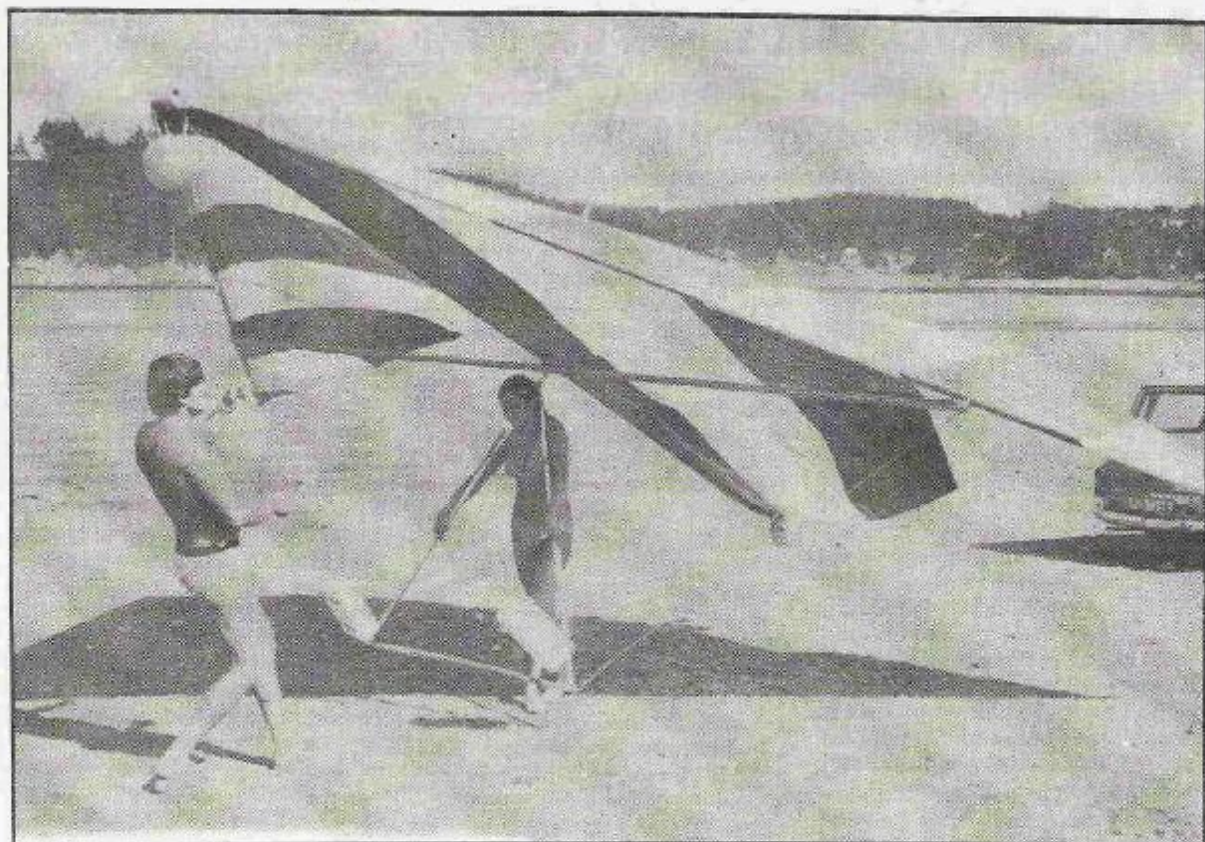
V druhé lekci již frekventant vstoupí na plovák a nejlépe vkleče odpádluje rukama do takové vzdálenosti od břehu, kde hloubka vody se rovná nejméně výšce káči. Nyní začne vlastní výuka. Zde závisí rozdělení lekcí na individuálních pří-
padech (časové možnosti, nepřízeň počasí a pod.).

V našem případě jsme výuku prováděli takto: Měli jsme k dispozici pramici pro čtyři osoby. Do pramice nasedl instruktor a tři frekventanti a dojeli k prvnímu jezdcí, který již stál na plo-
váku v bezpečné vzdálenosti od břehu. Jako první se frekventant učil držet rovnováhu na plováku, zvedat plachtu pomocí zvedací šňůry, držet ráhno v základní poloze, tj. zády proti větru, plachtu v praporu. Po vysvětlení přestoupí instruktor na plovák a vše co vysvětloval, názorně předvede. Po zvládnutí zvedání plachty a udržení rovno-
váhy přistoupíme k výuce otáčení plováku na obě strany a přecházení kolem stožáru. Toto je ve-
lice důležitá část výuky, protože se frekventant naučí udržovat rovnováhu při přecházení okolo stožáru. Tyto úkony se frekventant učí po celou dobu, kterou instruktor určí, pokud jej nevystřídá další jezdec z pramice. Toto střídání je výhodné, jelikož odpadá zdržení při plavání frekventanta ke břehu a dopravení windsurfingu zpět na vodu do vymezeného prostoru. I při poměrně slabém větru dojde k značnému odcizení frekventanta s plovákem proti větru. Další výhodou pramice je, že všichni z bezprostřední blízkosti slyší in-
struktorovy pokyny a vidí chyby svého kolegy. Po vystřídání všech žáků v této lekci — zvedání plachty a otáčení plováku přejdeme na další: nabrání větru do plachty a rozjezd. Do pramice přisedne opět první skupina frekventantů a in-
struktor vše sám předvede. Tato lekce má stejný postup jako předcházející. Když projdou frekven-
tanti tímto praktickým minimem, dá se předpo-
kládat, že všichni i když prakticky vše nezvládli ví, co mají dělat a jaké chyby dělají.

Po této době, která v našem případě — s dva-
ceti čtyřmi frekventanty, jedním instruktorem a za používání jednoho windsurfingu, trvala dva dny, začala druhá část výcviku, kdy je třeba použít alespoň tři plováky, aby si všichni v co největší míře vše sami bez přímého dohledu instruktora vyzkoušeli. Je však nutné, aby in-
struktor vymezil prostor, ve kterém se frekven-
tanti na plovácích mohou pohybovat. V případě vyjetí z vyhrazeného prostoru přivolají instruktora, který určí, jakým způsobem dopravit plovák zpět do vyhrazeného prostoru.

Instruktor, který jezdí na pramici mezi frek-
ventanty, radí a odpovídá na dotazy, dohlíží hlav-
ně na to, aby všichni měli stejnou možnost jezdit. Schopnějším jezdcům již vysvětluje speciální způ-
soby jízdy, méně schopné učí stále základní prvky.

Za týden školení většina frekventantů zvládne jízdu určeným směrem: tam i zpět. Myslím, že

takovým výsledkem mohou být spokojeni frekventanti i instruktor.

S dalšími prvky jako je rozjíždění a jízda v silném větru, jízda přímo po větru, jízda vkleku, vsedě, orientační prvky závodů na windsurfingu, je možné seznámit v závěrečné besadě.

Ctírad Dvořák

POTÁPĚNÍ

Než přikročíme k vlastnímu výcviku s potápěčskou výstrojí, seznámíme frekventanty s teoretickou částí potápění.

Začneme historií potápění, včetně začátků potápění u nás, seznámení s disciplínami závodního potápění, až k vlastní teoretické části, kde je nutné zvládnout základy fyziky, fyziologie a psychologie potápění. Dále je třeba seznámit frekventanty s potápěčskými nehodami a provést prakticky záchranu tonoucích, první pomoc a uzlování.

Teprve potom začínáme s výcvikem se základní výzbrojí (ploutve, maska, dýchací trubice). Velkou pozornost věnujeme terénu (čistá voda, dobrý přístup).

Základní metodikou výcviku je praktická ukázka s krátkým vysvětlením cviku a kontrolou do té doby, než ho plně všichni ovládají. Postupujeme od jednoduchých cviků ke složitějším — naučit se používat potápěčskou masku a dýchací trubici (snorchel), pak přejdeme k nácviku správného používání ploutví, kde klademe důraz na volný kroulový pohyb dolních končetin.

Při správném plování na hladině se ploutvemi necáká, ale pohybuje se tiše. Pohyb vychází při mírném natáčení nohy až z kyčlí.

Po zvládnutí těchto základů přejdeme na vlastní zanořování, skluzu a skoky do vody. Pro cvičení prostorové orientace a koordinace pohybu pod vodou volíme nácvik kotoulů pod vodou. Nakonec provádíme nácvik „Potápěčských nehod“. Zde se jedná o přípravu cvičence na všechny možné eventuality, které se mohou pod vodou vyskytnout. Častým jevem je ztráta výstroje, nebo náhodné vniknutí vody do masky. Jde tedy zejména o to, aby potápěč si uměl obléknout část výstroje, nebo odstranit vodu z masky, aniž by se vynořil na hladinu.

Ke konci výcviku klademe na cvičence takové požadavky, aby při zanoření do určité hloubky provedl i určené úkoly. Po zvládnutí celé látky a po dodržení všech bezpečnostních pravidel dovolíme sestupovat do větších hloubek. Tím je uzavřena první část, která je průřezem praktických znalostí výcvikového stupně „A“, tedy potápění se základní výzbrojí.

Výcvikový stupeň „B“ znamená potápění se vzduchovým přístrojem. Při tomto potápění, kde je složitější technika, se začátečníci musí seznámit s dýchacím přístrojem (aqualungem), jeho používáním a dýhaní z něj provádíme na suchu.

Po sestupu do vody si nejprve zkontrolujeme znovu činnost přístroje asi 1 m pod hladinou, toto zkušební zanoření je nutné vždy provést — nesmí se vyskytnout sebemenší závady.

Po skončení kontroly se vynoříme a dáme signál instruktorovi, že provedeme sestup. Sestup se provádí s instruktorem přístrojového potápění. Potápěč však musí být vždy jistěn signálním lanem, které drží návodčí nad hladinou.

Stanislav Sedlák

PŘECHOD RILY - BLR '76

POŘADANÉHO ODBOREM TURISTIKY

TJ RUKAVIČKÁŘSKÝCH ZÁVODŮ V DOBŘÍŠI

1. Zdůvodnění uspořádání akce

Po úspěšném I. ročníku „Přechodů zahraničních hor“, uskutečněném jako „Přechod Fagarsa - RSR '75“ v minulém roce s účastí 31 turistů včetně 10 žen, jsme se rozhodli uspořádat II. ročník této naší zahraniční vysokohorské akce v nejvyšším pohoří Balkánského poloostrova i celé jihovýchodní Evropy RILE, a to jako dvoutýdenní akci včetně cesty do BLR a zpět s vlastním přechodem pohoří v trvání 11 dnů. Po skončení přechodu pohoří Rily byl pro menší skupiny zájemců organizován výstup na pohoří Vitoša v těsné blízkosti Sofie, prohlídka hlavního města Bulharska a někteří účastníci si předem naplánovali návštěvu černomořského pobřeží.

Přechodem Rily byly sledovány dva základní cíle náročné turistické akce. Za prvé umožnit co největšímu počtu zájemců o zahraniční vysokohorské akce prožít část svoji dovolené v krásném, zdravém a dosud civilizací minimálně dotčeném prostředí pohoří bratrské socialistické země při intenzivní turistické činnosti. Zároveň je co nejdokonalěji seznámit se zajímavostmi celého rozsáhlého pohoří i přátelské slovanské země. Proto byla odborníkem, zařazeným mezi účastníky vypracována speciálně KPC směřovaná k navštívenému pohoří, se kterou byli ostatní účastníci seznámeni jak při večerních besedách, tak i při jiných příležitostech v průběhu akce. Jako další připravila spolupracovnice štábu DEP (dálkového etapového pochodu) kulturně poznávací činnost všeobecného rázu o Bulharsku, jeho hlavním městě, dalších významnějších místech, které jsme v Bulharsku, v okolí Rily i na samotných horách navštívili, včetně jejich minulosti, politického vývoje i současnosti. Také tato KPC byla součástí besed, ale i naplní mnoha výstupů a výletů.

Tím, že jsme přešli celou východní, střední a severozápadní Rilu, kdy byla vynechána jen přespříliš vysoká a nejméně atraktivní jihovýchodní Rila, jsme

uskutečnili přechod originálním způsobem, daleko náročnější a navíc s mimořádně vysokým počtem účastníků. Poznatky získané turistiky při tomto přechodu, na kterých má nemalý podíl i většina cvičitelů a především vedoucích skupin, jsou nesrovnatelně rozsáhlejší, autentičtější a úplnější, než většina těch, kteří z naší vlasti pohoří Rily navštívili.

Za druhé byl sledován cíl — seznámit co nejvíce cvičitelů turistiky z různých odborů TJ i turistických kroužků SSM s nejvyšším pohořím Bulharska i organizací samotného přechodu. Proto bylo vybráno a do akce zařazeno 24 cvičitelů turistiky z mnoha TJ a instruktorů z organizací SSM v CSR. Dvanáct nejzkušenějších z nich bylo pověřeno vedením skupin při přesunech, výstupech, či výletech do okolí zřízených stanových základů. Jsme přesvědčeni, že získané cenné zkušenosti přenesou a použijí při pořádání akcí v zahraničních horách, především v samotné Rile ve svých odborech a oddílech a kroužcích turistiky SSM nebo PO SSM.

2. Příprava přechodu Rily

Vlastní příprava trvala 11 měsíců. Po dobu 6 měsíců před jeho zahájením se na přípravě podílel vybraný a určený pětičlenný štáb a nemalou podporu naší akci poskytoval v té době hlavní výbor TJ Rukavičkářských závodů v Dobříši, který má pro podobné náročné akce svého odboru turistiky mimořádné pochopení.

Celkově mělo o akci zájem 208 turistů z celé CSR a turistů z NDR. Z nich bylo podle plánu vybráno 60 účastníků, kteří skýtalí záruku pro zdar akce. Na základě zkušeností z I. ročníku PZH (přechodů zahraničních hor) bylo možno tento velký počet účastníků dokonale informovat a na akci připravit pomocí dvojích informací, rozeslaných na jejich adresy.

Opět se ukázalo jako velmi náročné utvoření 2—3 členných skupin do stanů, které jsou na na-

ších přechodech nejen hospodářskými jednotkami, které se společně stravují a používají společnou výbroj a výjimečně i výstroj, ale v případě úrazu, nebo onemocnění jednoho ze skupiny, ukončuje celá skupina přechod pohoří a zůstává na některé horské chatě, aby si vlastními silami zorganizovala sestup s pohoří a návrat do ČSSR. Proto bylo ponecháno na svobodném rozhodnutí všech účastníků, s kým vytvoří skupinu do stanu. Pro ty, kteří neměli partnera, či partnery do skupiny, bylo usnadněním volby setkání účastníků na třech DP. V Pisku na Švejkově padesátce, v Kolíně na Kmochově padesátce a při DP Dráždany-Děčín. Nedostatkem bylo nezafaznění nějakého pochodu, který se koná na Moravě, což je poučením pro příští ročník DEP PZH.

Významnou pomocí přípravě akce bylo převzetí zástupců nad přechodem ze strany GALY — Prostějov, n. p., kde vyrobili pro zájemce z řad účastníků 35 kusů vývojových a jinak nedostatkových krosen, dokonce v barvě červené, jak jsme požadovali s ohledem na bezpečnost účastníků, ale i propagaci akce. Je třeba litovat, že na zmíněné krosny nebyl doložen původně domluvený znak výrobního, patronátní závodu Galy.

Tradiční byl další patronát ze strany redakce časopisu VLASTY Praha, která stejně jako při prvním ročníku vyslala s námi svého fotoreportéra a která ve svém časopise s nákladem 800.000 výtisků zveřejnila z našeho přechodu reportáž s mnoha fotografiemi.

Lékař DEP rozmnožil formulář lékařského vysvědčení pro všechny zájemce a tím byl získán dokonalý přehled o jejich zdravotním stavu. Záporom bylo jejich opožděné zaslání ze strany některých účastníků DEP.

Účastníci si předem opatřili jízdenky a především lehátka, místenky, či letenky pro přepravu do Sofie, kam většina našich turistů odjížděla společně ve skupinách, utvořených podle stanů.

3. Vlastní průběh přechodu

V pondělí 9. srpna se uskutečnilo ve večerních hodinách setkání účastníků DEP na hlavním Sofijském nádraží. Po posledních nutných formalitách především organizačního rázu 48 zúčastněných turistů odjelo osobním vlakem po půlnoci do Kostence. Po

druhé hodině byl dne 10. srpna proveden vlastní nástup na pohoří Rila v pěti přesunových skupinách. Každá měla maximálně 10 účastníků a byla vedena 1 cvičitelem i jeho pomocníkem. Tyto skupiny byly určeny pro celý přechod a jen ve dvou případech došlo k změnám členů skupiny. Celkem bylo zřízeno 6 stanových základů, a to u chat Belmeken, Zavračica, Grančar, Rybná jezera, u Rílského monastýru a u chaty Ivan Vazov. Z jednotlivých táborů byly podnikány výstupy a výlety do blízkého, či vzdálenějšího okolí, vždy jeden z 11 určených cvičitelů si vedl skupinu maximálně 5 účastníků majících zájem o výstup, či výlet. Výlety byly zapisovány do knihy výletů u zástupkyně vedoucího DEP. Tím byl zajištěn přehled o pohybu našich turistů. Stejně tak byly zapsány do této knihy jmenovitě všechny skupiny pro přesun a vedoucí těchto skupin svým podpisem potvrdili, že si vyjmenované členy své skupiny bērou na starost a zodpovědnost.

Každý večer se konaly schůzky štábu DEP, kde byl zhodnocen průběh akce od poslední schůzky, především právě uplynulý den a přijata organizační opatření na další den. V besedě se všemi účastníky DEP, která vždy bezprostředně následovala, byli tito seznamováni s organizací dalšího dne, s KPČ všeobecnou i KPČ pohoří Rily a s meteorologickou situací.

Celkově bylo počasí příznivé, i když zejména večery a noci byly vzhledem k nadmořské výšce stanových základů, které byly s výjimkou u Rílského monastýru zřizovány ve výši nad 2 100 m n/m, chladnější, což bylo poněkud nepříjemnější při provádění osobní očištění. Tato byla možná jen v jezerech a horských bystřinách, protože na zdejších chatách nejsou umývárny. Stejně tak zásobování zdejších chat příliš neuspokojuje. Tuto situaci jsme však předem znali a proto veškeré potraviny, včetně přípravků k přípravě nápojů jsme nosili s sebou.

Zdravotní stav účastníků byl dobrý a vyskytnuvší se potíže velmi obětavě léčil dostupnými prostředky lékař DEP. Většina turistů dobře zvládla přesuny mezi stanovými základnami s celou bagáží, která vážila 25—35 kg. Také až na výjimky se účastníci účastnili všech organizovaných

výstupů a výletů. Na nejvyšší horu Balkanu a BLR, 2 925 m n/m vysokou Musalu vystoupilo 47 účastníků s výjimkou turisty postiženého katarom cest dýchacích. Zde byla vedoucím DEP slavnostně vztýčena československá státní vlajka. Další naše vlajčka zavlála na nejvyšším vrcholu severozápadní Rily, na 2 792 m n/m vysoké Maljovici, kterou zavěsila zástupkyně vedoucího DEP.

Všech 48 účastníků bez větších potíží zdolalo přechod východní a střední Rily a bez úrazu došlo k Rílskému monastýru. Zde 12 účastníků přechodu akci ukončilo pro nedostatek času, únavou a nebo měli předem naplánovanou návštěvu černomořského pobřeží. Tím splnili základní trasu přechodu a obdrželi všechny náležitosti za akci, jako diplom, bulharskou trikoloru a další při závěrečném vyhodnocení v Dobříši.

Až po Rílský monastýr byl přesun s bagáží dlouhý 104 km s převýšením 5 350 m. Výstupy byly dlouhé 79 km s převýšením 3 777 m. Celkově byla po Rílský monastýr zdolána v obtížném terénu vzdálenost 183 km s převýšením 9 127 km.

Zbývajících 36 účastníků bylo rozděleno již jen do 4 přesunových skupin. Vystoupili do severozápadní Rily, kde byl vybudován stanový tábor u chaty Ivan Vazov ve výši 2 450 m n/m. Odtud podniknut výstup na vrchol Maljovice, 2 729 m n/m. Dalšími místy výletů byla jezera a vrcholy kolem tábora a především malebných Sedm jezer. Někteří účastníci šli s vrcholu Maljovice k chatě Maljovice a po severních úbočích rílského masivu stoupali opět přes Sedm jezer k chatě Ivan Vazov. Přesun až po cílové město Stanke Dimitrov, kde byl přechod ukončen, byl dlouhý 42 km s převýšením 1 885 m. Výstupy a výlety byly dlouhé také 42 km s převýšením 2 147 m. Celkově bylo na severozápadní Rile nachozeno 84 km s převýšením 4 032 km.

Přechod Rily — BLR '76 z Kostonce po Stanke Dimitrov představuje přesun s bagáží v délce 146 km s převýšením 7 235 m. Výlety byly dlouhé 121 km s převýšením 5 924 m. Celkově bylo na Rile zdoláno 267 kilometrů s převýšením 13 159 metrů.

Přechod pohoří se tedy zdařil. Byly splněny všechny plánované cíle této akce, zejména účastníci prožili v krásném horském pro-

středí pěkné chvíle své zasloužené dovolené po intenzivní turistice. Cvičitelé z mnoha míst republiky se seznámili se zvláštnostmi pohoří a některými specifickými zdejšími podmínkami pro organizovanou turistiku i s problémy pořádání zdejších přechodů, které přenesou do svých odborů turistiky TJ a kroužků turistiky SSM.

Účastníci byli až na nepatrné výjimky vysoce disciplinovaní a dobře v očích bulharských občanů a návštěvníků hor z ostatních zemí reprezentovali naši zem. Všichni podali během průběhu akce i v obtížných vysokohorských podmínkách vynikající sportovní výkon.

Členové štábu v přípravě i při vlastním průběhu akce pracovali spolehlivě a snažili se o co největší úspěch přechodu s tak velkým počtem účastníků.

Spolupracovníci štábu odvedli velký kus práce v přípravě i průběhu a při besedách se dokázali oprostit od únavy celého dne.

Cvičitelé a instruktoři až na dva případy pracovali velmi dobře a bylo na ně spolehnouti i v obtížných podmínkách, kdy vzhledem k mapám nízké úrovně a kvality bylo třeba často improvizovat a plně uplatnit své teoretické a hlavně praktické vědomosti.

Naše akce byla propagována před uskutečněním a především po návratu ve sdělovacích prostředcích, nebo se další zveřejnění získaných poznatků připravuje. Poznatky z přechodu jistě mohou sloužit pro zájemce o podobnou vysokohorskou akci i jako vodítko. A proto je otiiskujeme v Metodických listech.

Vedoucí

DEP Přechod Rily - BLR '76
Tomáš Čech, nositel MVT

ZPRÁVA O KULTURNĚ POZNÁVACÍ ČINNOSTI V BULHARSKÉM POHOŘÍ RILA

Během dálkového etapového pochodu rílským masivem byli účastníci seznamováni se zajímavostmi krajiny a kulturou bulharského lidu. Pochod se uskutečnil ve směru od východu na západ. Dal možnost seznámit se s nejkrásnějšími partiemi Rily. Největší část rílsko-rodopského masivu je tvořena tzv. jihobulharskými žulami, stejnoměrně

zrnitými nebo porfyrickými horninami, světle šedé barvy. Nej důležitějším materiálem těchto hornin je biotit.

Rilské pohoří s nejvyšším vrcholem Musalou (2 925 m) je přitažlivé pro turisty nejen svou výškou, ale i čistotou jezer, v nichž končí svou dráhu četná vysokohorská sněžná pole. Masiv o střední n/m výšce 1 847 m se rozkládá na ploše 2 629 km². Pro srovnání plocha našich Vysokých Tater je asi 260 km². Velkou plochu zaujímají staleté jehličnaté lesy, v nichž milovníci horské květeny a fauny jsou okouzleni krásami přírody...

Největší část našeho pobytu byla věnována Východní Rile. Horské chaty Belmeken, Zavračica a Grančar, kudy vedla naše trasa přechodu, jsou situovány v nadmořské výšce cca 2 200 m. V těchto výškách mohli již účastníci pochodu sledovat stopy vürmského zalednění. Tak byla pozorována celá řada karových úzavěrů a trogů, spolu s vyzdviženými denudačními úrovněmi ve výškách 1 500 — 1 600 m, 2 100 až 2 200 m a 2 350 — 2 400 m. O vodním hospodářství byly vedeny neméně zajímavé diskuse. Masiv jako hydrografický uzel zaujímá v poslední době významné postavení v otázkách hospodaření a využití vody. Z prostoru mezi vrcholy Ravni čal a Sivri čal jsme viděli přehradní nádrž Belmeken na Krive řece. Není nezájímavé, že Československo se již od začátku poválečného období výrazně podílí na bulharské investiční výstavbě. Dodalo celou řadu zařízení pro tamnější elektrárny. Tak byla za čs. pomoci v roce 1970 uvedena do provozu elektrárna na vodním díle Belmeken, o celkovém výkonu 2 x 70 MW. Přehrada na Bílém Iskyru kromě energetického významu má také funkci retenční a konečně slouží jako zásobárna pitné vody pro hlavní město Sofii. S vodními díly jsme se setkali i na řece Bystrici (levý přítok Strumy). Výstavba těchto děl spojená se zavedením ochranných asanačních pásem však si vynucuje tvorbu nových turistických cest.

V besedách i v průběhu přechodu byly popsány pozorované akumulární a erozní formy ledovcové čtvrtohorní modelace, jakož i stávající formy periglaciálního zvětrávání např. polygonální půdy, kamenná moře a pod. V úzávěru nejdelšího, tektonicky podmiňovaného údolí Bílého Iskyru jsme si prohlédli nunatak a geologickou zajímavost ve formě kamenného slunce.

Na nejvyšším vrcholu pohoří Musale vedoucí výpravy Tomáš Cech zafixoval besedu s pracovní-

kem observatoře. Údaje o klimatických poměrech s přímými bioklimatickými důsledky na krajinu byly při besedě v táboře doplněny údaji z desetileté pozorovací řady.

Pohoří, nacházející se na rozhraní mírného kontinentálního a středomořského klimatu, ovlivněné celou řadou dalších činitelů, tentokrát bylo na srážky až příliš bohaté, což vyžadovalo zvýšenou soustředěnost a pozornost při přesunech.

Z centrální části Rily jsme přešli její jižní část. Na karová jezera, ve velké míře se zde nacházející, byly pěkné pohledy s hlavního hřebene, po kterém jsme procházeli. Je zde plošně největší rilské jezero nazvané Smradlavé. V této části byly patrně intenzivnější geologické pohyby, protože jsme zde nacházeli ostrůvkovitě metamorfované zelené břidlice, Severozápadní část, v níž vystupuje v mnoha místech starý krystalický podklad, již z dálky působí svými bizarními skalními útvary, přemodelovanými erozí velmi romanticky. K nejzajímavějším místům při výletech bezpochyby patřily návštěvy Sedmi jezer. Jezero OKOTO svojí hloubkou 37,5 m je popisováno jako nejhlubší v celé Rile.

Naši pozornosti rovněž neušly ani rekreační střediska vybudovaná v podhोří i v masivu. Středisko Borovec patří nejen ke známým rekreačním místům, nýbrž svou polohou na tzv. Boroveckém předělu (1 305 m) leží na důležité hranici mezi rilským masivem a Ichtimanskou Srednou Gorou.

Z vrcholu Maljovice někteří zhlédli, jiní dokonce osobně při výletu navštívili moderní vysokohorské rekreační středisko Maljovica (1 750 m). Nádherné lyžařské terény, lanovky jakož i samo východiště k různým vysokohorským túrám a horolezeckým akcím předurčily toto místo pro stavbu nových hotelů a chat. Dá se přirovnat k vysokohorskému středisku Aleko (1 810 m) v pohoří Vitoša v těsné blízkosti Sofie (23 km).

Střediska rekreační, lázeňská a nová turistická centra svědčí o všestranné péči o člověka, o úplném uspokojování duchovních i materiálních potřeb, což je hlavním cílem a smyslem politiky a praxe socialistického státu. To byl také hlavní cíl naší kulturně poznávací činnosti. Prohloubit na sportovním poli internacionální citění účastníků a ukázat, jak v podmínkách socialistického Bulharska lidé usilují o vybudování komunistické společnosti.

Jaroslav Vencálek

LÉKAŘSKÉ VYHODNOCENÍ PŘECHODU RILA '76 - BLR

Vycházejíce z loňských zkušeností rozhodl se štáb pod vedením Tomáše Cecha ke stejnému postupu jako při přípravě přechodu Fagaraš '75.

I. Výběr: Všichni vybraní účastníci obdrželi „Lékařské potvrzení“ se základními vyšetřeními krve a moče, plíce a srdečně cévního aparátu s konečným zhodnocením. Všichni potvrzení poslali, někteří ojedinelé až poslední týden před odjezdem. Všem byla účast dovolena mimo jednoho účastníka, který trpí chronickou bronchitidou a plicní nedostatečností. Přesto se účastnil na vlastní nebezpečí se slibem, že kdykoliv přeruší přechod, nebude-li schopen.

Zhodnocení: Opět se ukázalo jako loni, že podobný velmi přísný výběr je zvláště pro tak náročné akce bezpochybně nutný. Neměli jsme během celého přechodu, přestože nebylo nepříznivější počasí, žádné komplikace a naopak, onen účastník, který jel na vlastní nebezpečí, byl hned druhý večer stížen úporným kašlem a třetí večer dechovou nedostatečností, proto přespál na chatě a následující den přechod vzdal.

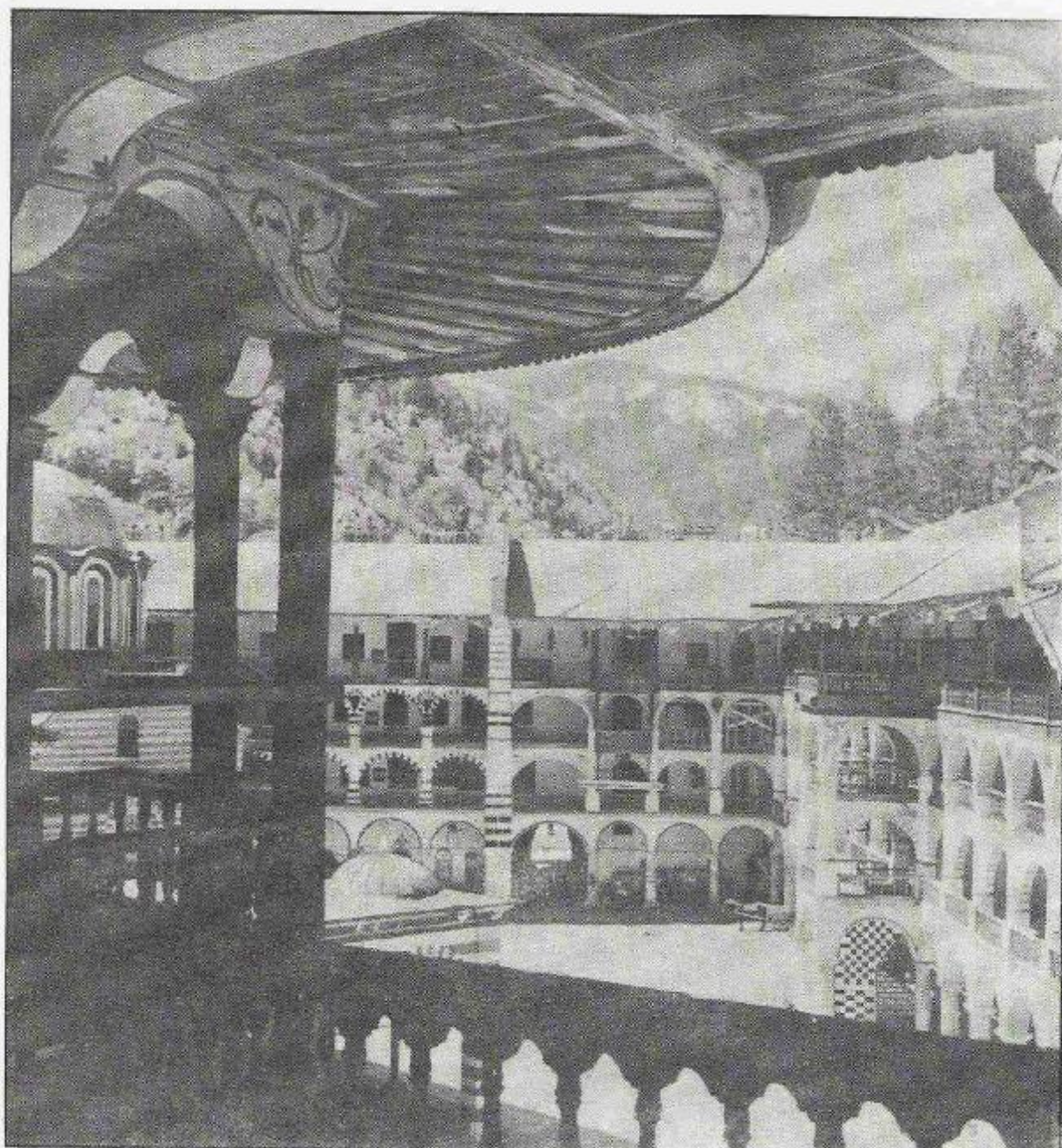
Průměrný věk účastníků byl tentokrát nižší, a to něco přes 25 let, opět s rozptylem 18 — 54 let. Opět jako loni se ukázalo, že opoždování účastníků bylo dáno spíše jejich vrozeným tempem.

II. Stravování: Tentokrát byla instruktáž poněkud podrobnější, nebyly komplikace.

III. Oblečení a obutí: Štábem opět vypracovaný seznam byl vyčerpávající a praktický, jen ojedinelé nevhodná obuv.

IV. Zdravotní dohled a péče: Poněvadž bylo téměř 50 účastníků, bylo i daleko více problémů, všechny byly akutní záležitosti:

2x akutní zánět slachy a její pochvy (Ketazon mast)
Akutní katar dýchacích cest (Acylpyrin, Diofan, Sanorin)
Akutní katarální angína s horoučkou (V-PNC)
Quinquého edém víček (Ophthal)
Akutní střední katar vzniklý těsně před nástupem (Endiaron)
Akutní bolest kyčelního kloubu (Pyrabutol)
Bolest kolenní artrozy (elastické obinadlo)
5 účastníků puchýře na nohou (Novikov + rychloobvaz)
Zhnisaný otlak z brýlí za boltcem (ditto)
Řezná rána sklem na lince (obvaz)

Rozsáhlá plošina odřenina pádem (Novikov)

Vyvrknutí kotníku (octan) v nemocnici

Zlomená lýtková kost poslední den při sestupu (sádrový obvaz).

Zhodnocení: Krom účastníka s astmatickou bronchitidou všechny komplikace byly hladce zvládnuty a žádnému postiženému nebylo nutno doporučit, tím méně nařídit, přerušení DEPU.

Zmíněný účastník byl ještě navíc stížen akutním zánětem okostnice (zubní). Tuto komplikaci neuvádím do seznamu akutních příhod, byl s námi jaksi „navíc“.

V. Zdravotní vybavení: Opět jako loni jsem sám nesl

lékárničku první pomoci a ostatní léky jsem rozdělil do 28 balíčků, zabalil do igelitových sáčků a jako prevence proti zmoknutí jsem je tepelně uzavřel. Balíčky byly rozdány na nádraží v Sofii, nositele jsem si poznačil, takže tentokrát byla organizace zdravotní pomoci rychlá a bez komplikací.

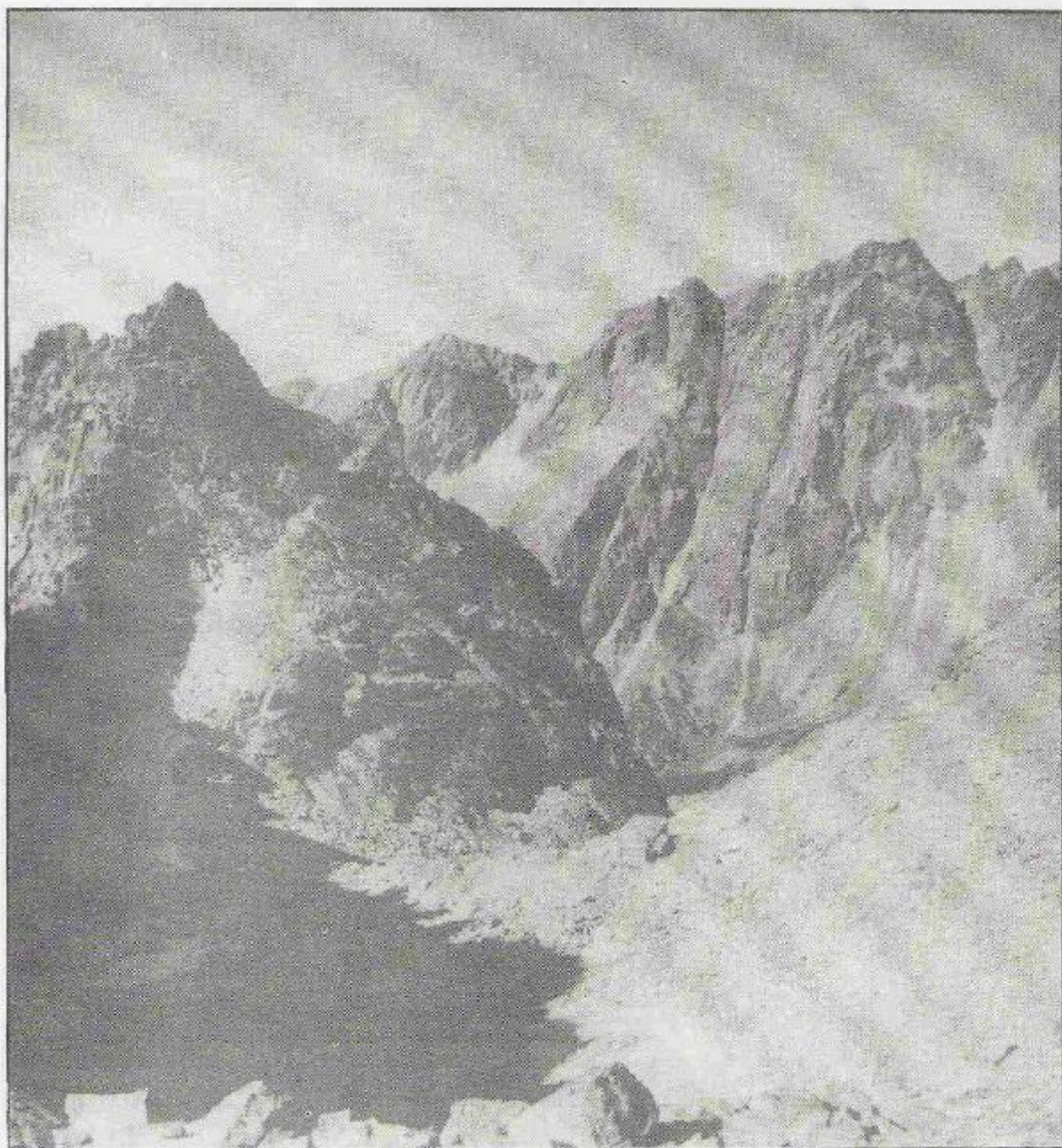
Závěr

1. Individuální zdravotní výběr stejně jako loni se i letos ukázal bezpodmínečně nutný. Účast „na vlastní nebezpečí“ ne zcela zdravých účastníků je pro ně hlubokým zklamáním.
2. Opět jako loni se ukázalo, že není nutné jako jedno z hlavních

kriterií věkové omezení, ale trénovanost a zdravotní stav.

3. Seznam ošacení, obutí a potravin byl správně i pečlivě vypracován a plně se osvědčil.
4. Vybavení vlastní lékárnou výpravy (příruční lékárnička + jednotlivé balíčky) a přítomnost zdravotníka při zahraničním DEP zvláště tak početném se jeví jako naprosto nezbytná.
5. Jako člen stábu „Přechod RILY - '76 BLR“ mohu zodpovědně prohlásit, že tento DEP byl po všech stránkách vzorně organizačně zajištěn.

MUDr. Ivan Moravec,
lékař DEP

PŘÍRODA A MY

Vztah člověka k životnímu prostředí dorazil až na stránky humoristických časopisů. Pokud na tom něco k smíchu je, pak bych hrozně rád připomenul vtip z Dikobrazu. „Zkoprnělý dřevorubec hledí na své dílo — donedohledna pokácený les. Na jeho ušlechtilé čelo usedá datel a vši silou klepe.“ Částečně symbolika. Nejvíce se však smějí při pomýšlení na zvuk, který je vyvolán činností datla a který jistě znáte z lesa.

Pokud se týká ochranářů přírody, jsme zobrazováni zpravidla jak lezeme oknem z místnosti, protože ve dveřích je přece pavučina. Obvykle zrovna nad tabulkou Ochrana přírody. Každý vtip je tak trochu pravdou, i když trochu zkreslenou. Pro správnou představu se pokusím v krátkosti o přehled současné činnosti Státní ochrany přírody.

Zákonné zajištění ochrany přírody je zakotveno jednak

v Ústavě ČSSR a potom v zákoně o ochraně přírody, č. 40 z roku 1956. Ochrana přírody, tak jak je formulována zákonem, zahrnuje nejenom ochranu objektů, tzn. rostlin, živočichů a přírodních výtvarů, které jsou uvedeny na zvláštních vyhláškách, ale především ochranu krajiny jako celku. Veškeré podstatné zásahy do přírodního prostředí mají být konzultovány s ochrannou přírodou. Snahy a cíle vytváření přírodního prostředí jsou podporovány dalšími zákony, které chrání přírodní zdroje — vodu, půdu, ovzduší, lesy a nerostné bohatství. Spolu s předpisy o povolování staveb, projekto-

vé dokumentaci a dalšími je tak vytvořen komplex zákonů opatření, které patří k nejlepším na světě. Největší potíž a možná říci chronická, je v dorozováni těchto předpisů.

Exekutivní zajištění ochrany přírody je poněkud složitější. Krajské národní výbory, jako orgány lidosprávy, zřizují pro svou potřebu odborné organizace. Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody jsou metodická zařízení odborů kultury Krajských národních výborů. Výkonná moc patří tak do sféry těchto odborů národních výborů. Pouze v některých případech jsou zřizovány nižší stupně Středisek státní památkové péče a ochrany přírody - okresní střediska. Dnešní ochrana přírody řeší problematiku ochrany přírodního prostředí jako celku. V současné situaci není možné chránit jednotlivé prvky, je třeba zabezpečit především prostředí ve kterém prvek žije a na které je vázán. Ochrana jednoho ptačího druhu ztrácí svůj význam pokud se zaměříme na ochranu jedinců a nechráníme potravní řetězy a větší část hnízdicích lokalit.

Změny v přírodním prostředí, jako základní složce prostředí životního, provádí v dnešní době především člověk. Nejde však o jev vzniklý v posledních letech. Krajinu měníme od pradávně, vždy na úrovni sociální struktury. Tento základní fakt je nutné zdůraznit. Na jeho poznání závisí pochopení snahy o zachování přírodního prostředí.

Současný vztah společnosti k přírodnímu prostředí je předmětem rozvěklých rozprav, protichůdných studií a stanovisek. Existují více méně pesimistické rozbor, určující dokonce na desítky let vyčerpání posledních přírodních zdrojů a tím kritickou situaci pro lidstvo. Těmito názorům oponují jiné hypotézy spoléhající na techniku a nové možnosti výroby energie, potravin a zachování přírodních životních podmínek.

Pro naše potřeby postačí shrnutí těchto faktů: Populace na Zemi vzrůstá velmi rychle — hovoří se o populační explozi. Přírodní zdroje jsou v převážné většině neobnovitelné, tzn. budou rozebrány a musí být hledána náhrada. Spolu s růstem průmyslové výroby roste i míra

znečištění a roste také spotřeba surovin. Stejně tak vzrůstá i spotřeba energie — to znamená vzrůstá její výroba. Spolu s populací stoupá spotřeba potravin. Pro jejich produkci je potřeba větších ploch. Zemědělské půdy však vlivem nerozumného hospodaření ubývá. Podtrženo — s vývojem společnosti vzrůstají nároky na přírodní zdroje, prostředky a tím na krajinu kolem nás. Pokud bylo řečeno z vládních míst, že objem výstavby se zvětší o 50 %, znamená to i o stejnou míru větší těžbu vápence, keramických hlín, vody a ostatních materiálů.

Jak to souvisí s naší prací? Mnoho lidí si v současné době klade otázku, jak je možné, že lidé vědí o všech těchto souvislostech a přesto zrychlují technický rozvoj? Odpověď je jednoduchá. Spoléháme na techniku, vidíme jevy izolovaně bez souvislosti.

Jde nám tedy o to, vychovávat mladé lidi a to různých profesí k materialistickému, rozumovému pohledu na exploataci přírody. Vztahu citového, ale bez sentimentu.

Nesporně nejlepší způsob, jak trvale působit na myšlení mladých lidí při pobytu v přírodě je přítomnost odborníka. Jsem však přesvědčen, že i bez jeho přítomnosti dokážete mnohé. Je také nutné vycházet z našich geografických podmínek. Bohužel nemůžeme nabízet monumentální scenerie, které již samy působí na člověka svou ojedinelostí. Naše krajina je spíše lidnatá s poměrně velkými stopami lidské činnosti. Doporučuji proto, rozdělit si pohled na krajinu do několika komponent, které krajinu tvoří. Především je dobré znát alespoň v hrubých rysech historii krajiny ve které se budeme pohybovat. To nám velmi často objasní současnou tvářnost. Způsob zemědělského a lesnického hospodaření, případně těžby nerostných surovin vtiskuje krajině specifický ráz. I řeky mají svoji historii, která formovala jejich koryta. Třeba řeka Dyje a její vývoj do dneška byl ovlivněn stavbou mlýnských náhonů. Způsob hospodaření v okolních lesích vycházel potom z těchto podmínek. Lesní hospodářství doslova udělalo dnešní Vysočinu. Připomínám například jméno Žďár. Stejně tak Bílé Kar-

paty jsou jasně poznamenány specifickou technikou v zemědělství. Na druhé straně je třeba připomenout, že předchozí generace zemědělců často velmi správně zvolily nejlepší způsob hospodaření.

Tvořivým prvkem krajiny je zeleň. Lesy, břehové porosty, solitery, zeleň lemující komunikace, doprovodná zeleň v obcích. Všimněte si někde, jak třeba jedna řada stromů rozčlení rovinu při běžném pohledu. Skladba zeleně, její uspořádání a množství, podstatně ovlivňují obyvatelnost krajiny.

Samostatnou kapitolou je zeleň ve městech a obcích. I když nepatří přímo do naší polemiky, považují za nutné zmínit se o ní.

Charakter vesnice i města se v poslední době velice změnil. Například původní silueta vesnice — malé domky převyšované vzrostlými stromy — patří již minulosti. Zatím bohužel nebyla nalezena nová forma odpovídající změnám podmínek. I když dnes můžeme vidět snahu o zlepšení vzhledu obcí, vyhrávají tuhy, buxusy a růžové plantáže. Města mění svoji tvář prorůstána rozšiřující se dopravou, která jim vtiskuje svůj charakter. Města se stávají sjízdná pro automobily, neschůdná a nedychatelná pro chodce. Komunikace likvidují zeleň, parkoviště, parky a hřiště. Současná architektura nepočítá s přírodou, používá ji pouze jako dekoraci.

Stejně jako jsme mluvili o ochraně živočichů i u rostlin patří ochrana jediného druhu minulosti. Měla by patřit. Existence jedince je neodmyslitelná od rostlinného společenství. Podle charakteru podloží, přírodních podmínek vytváří vegetační kryt charakteristické celky — geobiocenasy. Jednoduše řečeno existuje typ stepních stanovišť s typickými rostlinami, lužních lesů, slanišť atd. Zvláště u lesů je to velká věda, ale pěkná a prakticky viditelná.

Jak vidíte, lze toho v krajině pozorovat mnoho a k tomu můžeme přidat ještě stupeň využívání krajiny. Lomy, průmysl s odpadem, způsob zemědělského hospodaření, regulace vodních toků. Základem pobytu v přírodě by tedy mělo být především poznání krajiny. Hlavní důraz by měl být kla-

den, jak již bylo řečeno, na syntezu známých jevů.

Státní ochrana přírody již dlouhá léta usiluje o spolupráci se školami a mládežnickými organizacemi na realizaci vlastních programů k výchově ochrany přírody. Jsou dosaženy dílčí úspěchy třeba v krkonošském národním parku, v CHKO Žďárské vrchy, Malá Fatra a jinde. Stále však chybí organizace združující mladé lidi se zájmem o aktivní i pasivní, myslím spíše poznávací, ochranu přírody.

Spojení aktivní ochrany přírody s pobytem v pěkné přírodě považuji v našich podmínkách za optimální. Práce mohou být buď v chráněných územích, nebo i v obcích a volné krajině. Existuje nespočetné množství zbytečně devastovaných míst, divoké skládky a odpady, zničené potoky. Ve Žďáře si vymysleli čištění studánky. Je pravda, že iniciativa by měla vycházet od mladých lidí, ale podmínkou je zájem odpovědných míst, národních výborů a uživatelů zničených pozemků. Existují stovky parků a parčíků i u památkových objektů v menších místech, které jsou nádherné, ale zpustlé.

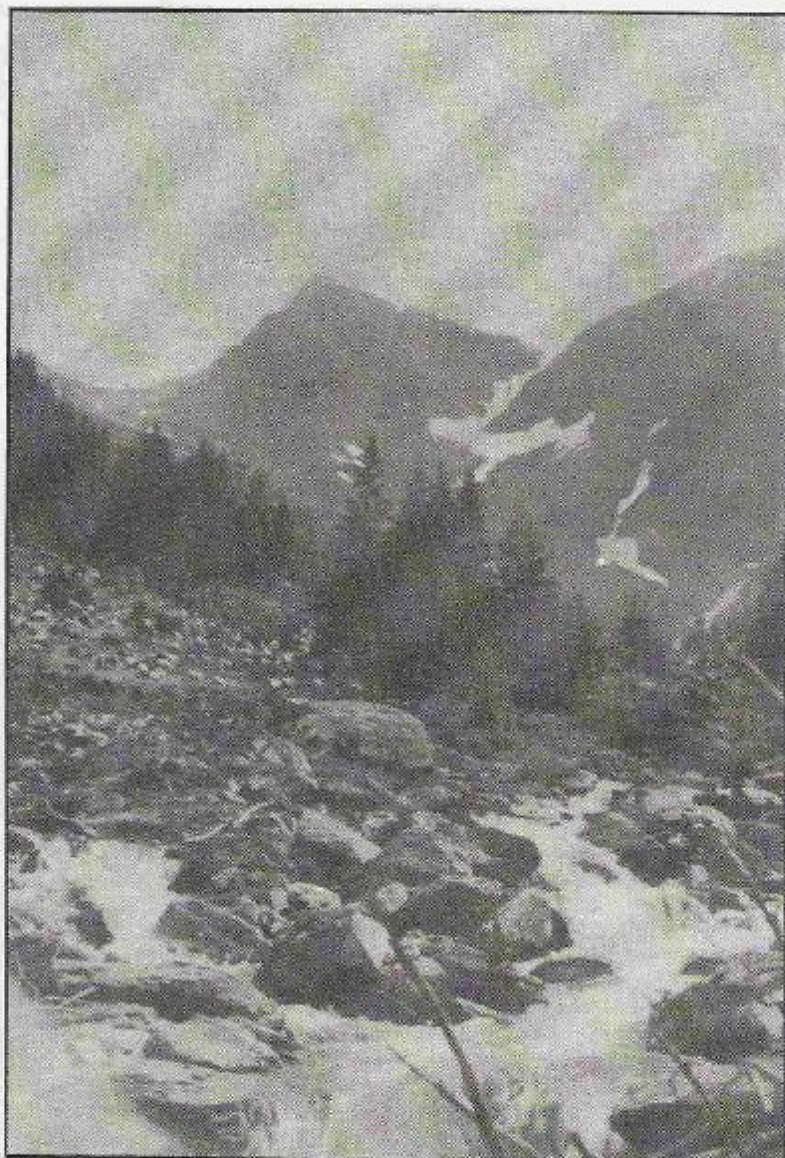
Pokud máte zájem o začlenění ochrany přírody do programů připravovaných pro vaše svěřence, můžete se obrátit na nejbližší Středisko památkové péče a ochrany přírody. Doporučuji vám například naučné stezky, ušetří vám spoustu práce s výkladem.

Pracovníci Chráněných krajinných oblastí připravují každoročně pro vedoucí pionýrských táborů zcela specifické školení. Zkuste se zúčastnit. Jsem přesvědčen, že se dozvíte hodně věcí, které upotřebíte v průběhu sezóny.

Věřím, že poznáte skutečné hodnoty přírodního prostředí a především o co dnes v ochraně přírody jde. Že přírodu nelze zlikvidovat pro stavbu pojezdu na jeřáb a pak ji tam zase dodat.

Životní prostředí se bude vždy vytvářet z přírody, která zůstane zachována. Nejenom pro regeneraci sil, uvolnění a rekreaci nebo krásně prožité prázdniny, ale pro chleba, maso, boty, také pro výrobu těch nešťastných aut a dalších strojů.

Dr. Jan Baltus

MUNTII FAGARASULUI

O pohoří Fagaras — patřícím do masivu Transilvánských Alp v Rumunské socialistické republice jsem mezi vysokohorskými turisty často slyšel, dokonce viděl fotografie a dia obrázky. Horší bylo sehnat nějaký průvodcovský a mapový materiál.

TJ Spartak Ústí nad Labem — horolezecký oddíl však v nedávné době vydal „Základní turistické informace“ o tomto pohoří, které na dobírku rozeslal a tak bylo vlastně rozhodnuto. Desetičlenná skupina vysokohorských turistů TJ Lokomotiva Kladno odjíždí, aby uskutečnila přechod hlavního hřebene těchto hor.

Cesta rychlíkem „Mamaia“ z Prahy do Brašova, kde přesejdeme na první ranní vlak jedoucí směr Sibia. Nám za cíl našeho cestování vlakem stačilo nádraží v Sebes Oltu.

Zde již začíná turistická cesta, která vede okolo chaty (rumunsky cabany) SURUL až na hlavní hřeben pohoří Fagaras. Toto pohoří se snad může rovnat Západním Tatráům — nikoliv však velikostí, Fagaras by vyhrál. Příroda zde není chráněna zatím žádným statutem, v horách se smí běžně tábořit. Místní návštěvníci se proto nevědomky chovají k přírodě dosti macešsky,

což lze vidět v okolí chat, kde jsme potkávali návštěvníky s náručím horské květeny.

Téměř celá hřebenovka je značena turistickou značkou, tj. červeným svislým pásem na bílém podkladě. Značení bývá na skále a kamenech, občas je doplněno asi 4 metry vysokou kovovou tyčí, černobíle pruhovanou a doplněnou příslušnou turistickou značkou. Značení všech turistických cest je v obstojném stavu a dá se podle něho dobře orientovat. Horší je to u kovových směrovek s údaji o vzdálenosti v hodinách chůze. Využíváme proto jako vodítka této značené hřebenové cesty a s výzbrojí 25 až 30 kg na zádech vyrážíme.

Denní přesuny volíme vzhledem k počasí, které se zde dovede během několika málo minut změnit. Hlavně nás zaskakují časté bouřky, které však netrvaly dlouho. Cesta vede skutečně klasickým hřebenem, kdy skaliska a vrcholy se střídají s travnatými sedly, kde často lze potkat místní pasáky se stádem překrásných ovcí.

Tábořiště volíme vždy u zdrojů vody, tj. horských jezer a průměrné nadmořské výšce 2 100 m. Zde nás znenadání zaskočil také takový zvrat počasí, že raději svoji denní trasu končíme, na-

rychlo stavíme stany a využíváme jejich skromné pohostinnosti. Začíná bouřka, která je doprovázená krupobitím. Když vše utichlo — okolo stanů je bílo, jsou to kroupy do výšky 15 cm. To však patří ku skutečné vysokohorské turistice. Postupujeme stále po hlavní hřebenovce, kterou opouštíme pouze ku krátké návštěvě cabany Bielea Lac, která je uprostřed jezera na umělém ostrově a sloužila původně jako vojenská pevnost. Též mimo hřebenovku navštívujeme ještě cabanu Podragul. Toto vlastně doporučuji i základní turistické informace, kterých se držíme. Souvislý přechod hlavního hřebene by byl v těchto místech horolezecké obtížnosti II — III, což s plnou výzbrojí nepokládáme za vhodné.

Během hřebenovky jsme vystoupili mimo jiné na vrchol Negoilul — 2 535 m n. m., a v předvečer Československé spartakiády 1975 na vrchol Moldavesnui 2 543 m n. m., který je nejvyšším v Rumunské socialistické republice.

Toto bylo mimo jiné odměnou za týdenní namáhavý přechod vykoupený dřinou, potem a únavou všech 10 účastníků.

Putování po Fagaraši, které jsme uskutečnili od západu k východu, končíme sestupem k turistickému komplexu Simbata.

Zde je pěkný romantický monastýr, který stojí za prohlídku. Odtud také jezdí dvakrát denně autobus do města Fagaraš až k nádraží.

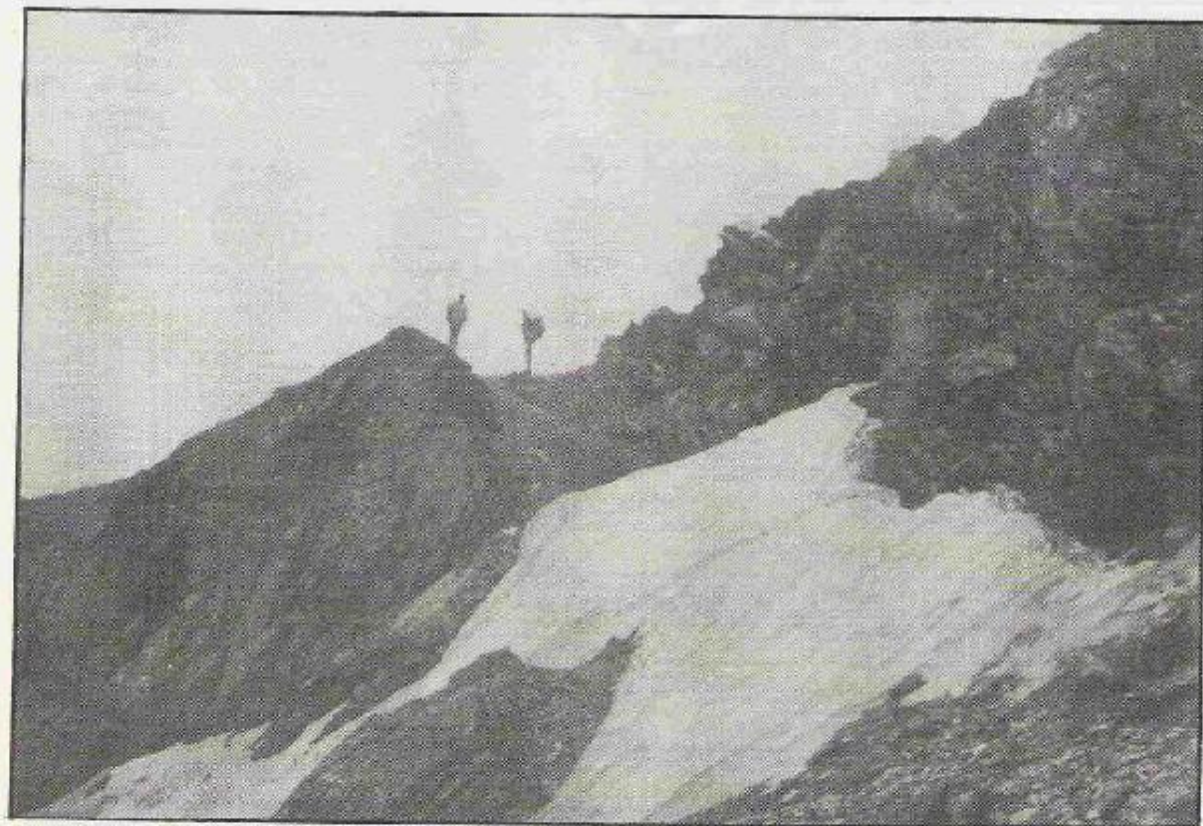
Celková délka přechodu 74 km, celkové převýšení 6 797 m. Nejkrásnější úsek: trasa Alpina a zasněžená strunga Drakola.

Několik rad pro ty, kteří se do těchto hor vypraví:

Při nepříznivém počasí, které by donutilo sestoupit z hřebenovky do některé turistické chaty, ochotně vás zde nechají přespat a to i v případě, že je plně obsazeno. Alespoň ve vlastním spacáku nouzově.

Na těchto chatách je možné zakoupit za 8 Lei průvodce Fagarašem s turistickou mapou a to v rumunštině, nebo němčině.

Koncem června bylo nutné přecházet mnohdy ještě velká zledovatělá sněhová pole a tak i horolezecké lano jsme několikrát použili. Nikdy proto nedoporučuji podnikat tento přechod v menší skupině jak čtyř lidí, protože nějaké pomoci se zde nikdo nedovolá. Po dobu celého přechodu jsme potkali pouze jednu skupinku turistů, kteří šli však pouze kratší úsek od chaty k chatě. Zato jsme však mnohdy naráželi a to hlavně při táboření na množství odpadků, jejichž pů-

vod svědčil o předešlé přítomnosti československých turistů.

Celý zájezd nebyl nikterak časově a hlavně finančně náročný a v každém z nás vyvolá trvalé vzpomínky. Proto návštěvu pohorí Fagaraš vřele doporučuji.

Vzhledem k tomu, že Čedok nám jízdenku nevystavil až do cílové stanice, zakoupili jsme si ji pouze do Brašova a zpět. Další jízdné po železnici jsme kupovali přímo na místě, tj. v tamní měně. Kapesné 350,- Lei, tj. 407,- Kčs, bylo dostatečně vysoké vzhledem k možnostem útraty na horách.

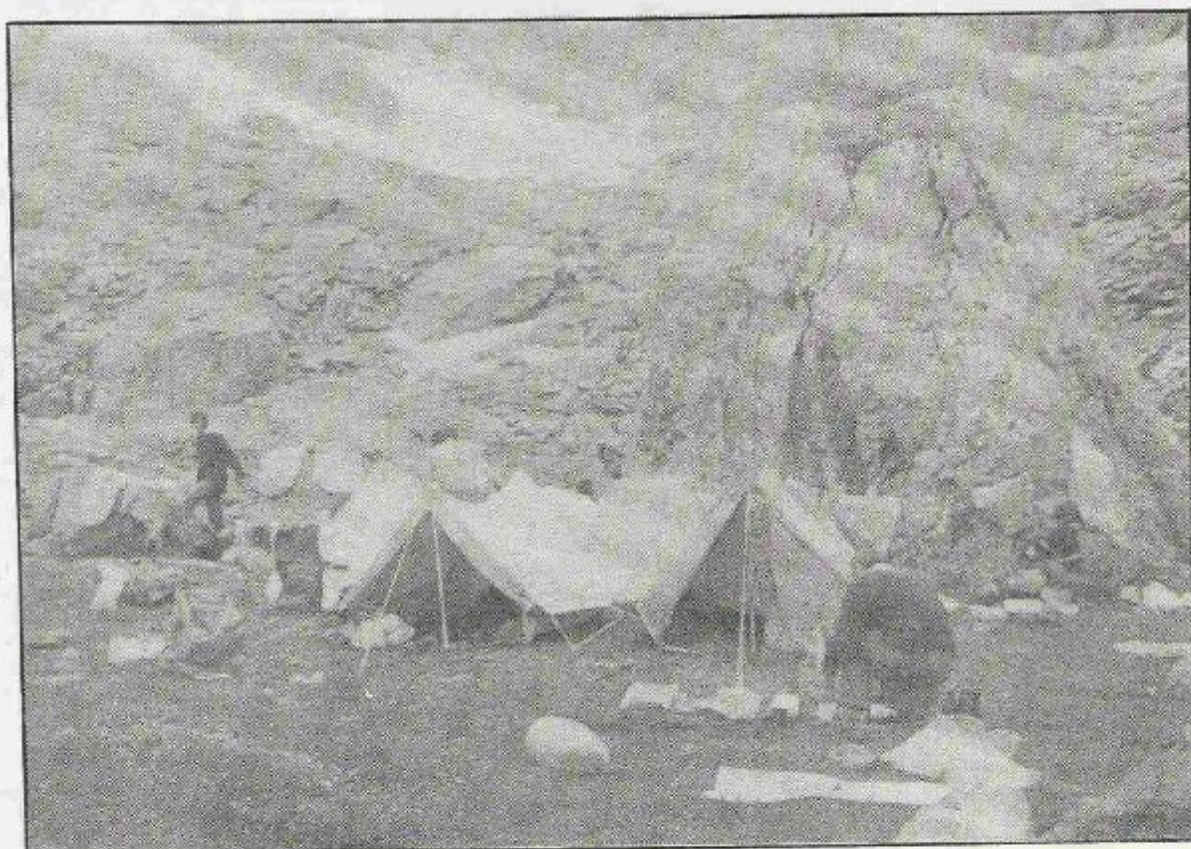
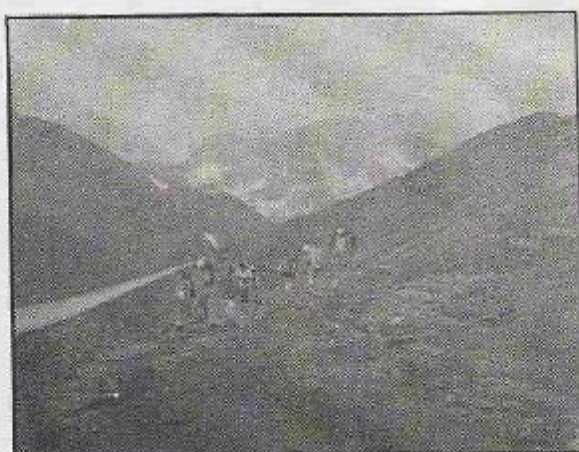
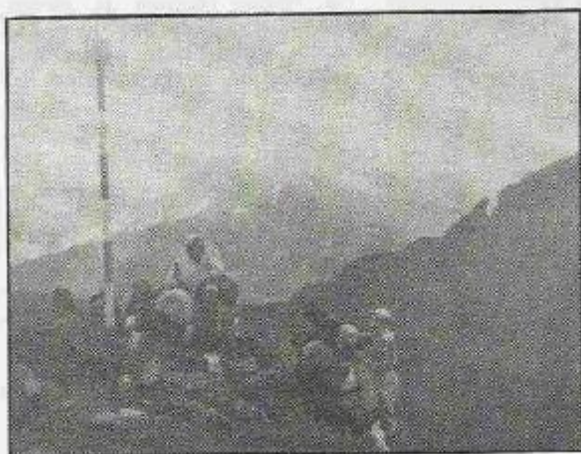
Luboš Lukáš

Denní rozvrh tras přechodu :

1. den	— nádraží Sebes Olt - chata Surul	13,5 km	převýšení 1380 m
2. den	— chata Surul - jezero Avrig (2011)	9 km	" 971 m
3. den	— jezero Arvig - údolí Saratii	7,5 km	" 745 m
4. den	— údolí Saratii - jezero Caltun	5 km	" 637 m
5. den	— jezero Clatun - údolí Arpasul Mare	12 km	" 1143 m
6. den	— údolí Arpasul Mare - jezero Tringhinalar	10,5 km	" 1299 m
7. den	— jezero Tringhinalar - Complexul Turistic Simbata	16,5 km	" 802 m
	Celkem	74 km	převýšení 6797 m

Rozpočet akce Fagaraš :

Jízdné vlakem	Praha — Brašov a zpět	350 Kčs
	Brašov — Sebes Olt	29 Lei
	Fagaraš — Brašov	15 Lei
Jízdné autobus	Compleat Turist. Simbata — Fagaraš	11 Lei

POSTUP TERÉNEM S MAPOU I S PLÁNEM

20. Orientační závody ve městě

20a) Slepý plán. Soutěžící hlídka obdrží část plánu města, v němž nejsou uvedeny názvy ulic a j. Je v něm pouze silnou nebo barevnou čarou označena trasa, kterou se mají ubírat od startu do cíle. Jejich povinností je zaznamenat jména ulic, kterými budou procházet. Aby se zabránilo dopravním nehodám, vede se trasa odlehými ulicemi, soutěžící musí dodržovat dopravní předpisy pod pohrůžkou diskvalifikace (na frekventovaných úsecích jsou proto rozhodčí) a neměří se čistý čas, pouze splnění časového limitu na zlatou, stříbrnou a bronzovou.

20b) Bludiště. Každá soutěžící skupina obdrží náčrt pochodové osy ulicemi města, nebo cestíčkami parku. V tomto náčrtku nejsou uvedeny azimuty ani vzdálenosti, pouze vzhled křižovatek. Proto z něj nelze předem zjistit, že se stejnou ulici třeba projde vícekrát, ať již ve stejném nebo opačném směru. U deseti úseků jsou pak poznamenaná čísla: ke každému číslu je pak třeba zjistit příslušný název ulice. Neměří se rovněž absolutní čas, pouze splnění limitu, prochází se ulicemi s minimálním provozem, mladší děti vždy s vedoucím. Aby mohlo současně startovat více skupin, vytýčí se v daném prostoru několik tras, které se kříží, takže se skupiny navzájem potkávají, ale nemohou se na sebe zasahovat. Uspořádá-li se závod v parku, pak je třeba jednotlivé cesty „pojmenovat“, tj. označit tabulkou se skupinou písmen.

20c) Za popisnými čísly. Na plánu města se zakroužkují a písmeny označí kontrolní body, v doplňující legendě se uvede, o jakou pamětihodnost jde. Soutěžící si volí vlastní postup mezi stanovišti, sled kontrol je nutné zachovat. Průchod kontrolním stanovištěm se prokáže zjištěním popisného čísla příslušného objektu, u pomníků se zpravidla požaduje uvedené datum nebo jiný údaj.

20d) Od kontroly ke kontrole. Soutěžící hlídka jsou vybaveny plánem města. Na startu obdrží písemný údaj o umístění prvního kontrolního stanoviště a tentýž údaj je zakroužkován ve vzorovém plánu. Podobně vždy na každém kontrolním stanovišti se získají údaje o umístění stanoviště následujícího. Umístění je tajné, soutěžící však jsou informováni, kdy se ruší kontrolní stanoviště a kam se mají dostavit, nemohou-li dokončit závod.

21. Podle topografického náčrtku

Soutěžící obdrží topografický náčrtek se zakreslenými kontrolními stanovišti. Závod může mít několik variant: 1. závazný postup přímo po udané trase, 2. závazné je pouze pořadí kontrolních stanovišť, mezi nimi si každý volí cestu samostatně, 3. pořadí kontrolních stanovišť i trasu mezi nimi si každý volí samostatně, 4. postup po označené trase (v plánu) je závazný, po cestě se vyhledávají kontrolní stanoviště a zaznamenávají se údaje na nich, 5. postupuje se po trase vyznačené v plánu, do něhož se zakreslí umístění kontrolních stanovišť, nalezených cestou.

22. Zakázaná cesta

Je určen cíl, k němuž směřuje celkem přímá a v okolí nejvýraznější komunikace (silnice, neudržovaná vozová cesta). Po této komunikaci po-

stupuje cvičitel a odesílá postupně do stran hlídky nebo skupinky. Jejich úkolem je postupovat ke stejnému cíli, nesmí se však pohybovat po cestě, kudy jde cvičitel, nesmí být z této cesty vidět a nesmí se spojit s jinými skupinkami. Mají ke své potřebě mapu, stanoví se největší dovolená vzdálenost od zakázané cesty a doba srazu v cíli.

23. Nashledanou v cíli

Předem se určí výrazný cíl a doba srazu: obvykle takovýmto cílem bývá objekt kulturně historicky významný, nebo zajímavá technická stavba, kde se pro účastníky jako odměna zajistí exkurse. Skupina pak buď pěšky nebo na kole postupuje v určité vzdálenosti od daného objektu a postupně se od ní odděluje menší skupinky, mající za úkol samostatně dorazit podle mapy včas do cíle. Varianty: 1. K vysazování skupinek na trasu lze použít dopravy vlakem nebo autobusem, kdy se vyráží z jednotlivých zastávek a lze kolektiv diferencovat podle výkonnosti — nejzdatnějším určit nejdelší úsek, aby mj. museli postupovat i rychleji. 2. Cíl může být tajný (jeho popis si nese každá skupinka v zalepené obálce) a k němu se jde přes postupné cíle — na každém se obdrží informace o dalším postupném cíli.

24. Podle popisu

Písemný popis trasy se vypracuje jako při topografickém diktátu a účastníci podle něj absolvují trasu s tím, že průchod některými body, kde by si mohli cestu zkrátit, musí prokázat zjištěním požadovaných údajů na místě.

25. Fartleky s mapou

Výběh do terénu s mapou je možno doplnit orientačními úkoly. 1. Jednotlivci mají za úkol proběhnout určenými body a ve stanovenou dobu se dostat do cíle. Jejich trasy se přitom různým způsobem kříží, rovněž jejich délka je vzhledem k fyzické zdatnosti diferencována. 2. Při tzv. cílovém fartleku se nejprve každý podle mapy dostane na výchozí bod (ty se rozmístí do kruhu kolem cíle, vzdálenosti se opět podle výkonnosti účastníků diferencují) a v přesně stanovenou dobu vyráží o závod k cíli. U těchto výběhů je soutěživá forma pouze zpestřením, proto průchod kontrolními body nikdo nemusí dokazovat.

26. Kdo se dříve navrátí

Cvičitel vede skupinu klikatě nepřehledným terénem. V bodě, kde je možno lépe zjistit své stanoviště, rozdává mapy a vyhlásí soutěž: za pomoci mapy se má každý co nejrychleji vrátit na výchozí stanoviště, je však zakázáno použít trasy, kterou se dospělo na místo startu (ta by také měla být podstatně delší než trasa návratu). Může se stanovit podmínka, že se smí postupovat jen po cestách — anebo naopak, že se nesmí použít cest uvedených v mapě.

27. Noční výsadek

V podvečer nastoupí účastníci do autobusu nebo do nákladního auta a zaváží si oči. Jsou pak jednotlivě nebo ve skupinách cestou vysazováni. Mají mapu, buzolu, baterku a příkaz navrátit se nejkratší cestou do tábora, na základnu apod. Při

vysazování se diferencuje délka a obtížnost úseků podle zdatnosti účastníků soutěže.

28. Jak to tam vypadá?

Každá dvojice je vybavená orientačními pomůckami a obdrží 3 — 5 písemných otázek, na něž má přinést odpověď. Členové dvojice se nesmí od sebe odloučit. Jednotlivé dvojice dostanou překrývající se otázky, takže cvičitel může úkoly připravit, aniž uvažované body navštívil: kontrolou jsou odpovědi druhých soutěžících. Otázky např.: Kolik výsad má paroží na štítě hájovny Písky? Kolik cest se ve skutečnosti stýká na rozcestí v porovnání s mapou? Jaký letopočet je uveden na kapličce uprostřed lesa? apod.

29. Zpravodajská štafeta

Dvě soutěžící družstva se snaží doručit svou zprávu do cíle dříve než protivník. Trasu si mohou rozdělit na libovolné úseky, jinak jsou určeny pouze 2 — 3 body, jimiž musí obě štafety proběhnout. Podmínkou je, že se na doručení zprávy musejí podílet všichni členové družstva. Volba trasy a umístění stanovišť mezi kontrolními body je věcí každého družstva, ovšem jeho členové se musí předem dohodnout na stanovištích, kde si budou zprávu předávat, a zakreslí si je do svých plánků nebo map. Závod lze absolvovat na uzavřeném okruhu (povinné kontrolní body vytvoří trojúhelník nebo čtyřúhelník), může mít ovšem i průběh liniový. Každý člen štafety po splnění svého úkolu se musí dostavit na předem určené místo (ke startu, do cíle apod.). Vítězí družstvo, které zprávu doručí méně zkomolenou: při stejném stupni zkomolení se vyhlásí vítězem družstvo, které do cíle dorazilo dříve.

30. Samoobslužný závod

Soupeřům se stanoví limit — např. 10 minut — aby v terénu na libovolně zvoleném místě umístili značku kontrolního stanoviště (stačí osmerka kresličího papíru s číslem, strom, na kterém je upevněna, se ovine barevným fáborem), zakreslili toto stanoviště do mapy a vrátili se zpět. Jakmile se opět setkají, vymění si mapy a soutěží, kdo protivníkovu kontrolu přinese dříve zpět. Varianta: Soutěží hlídky nebo malé skupinky, každá podle pokynů cvičitele označí jedno kontrolní stanoviště. Po splnění úkolu si všichni označí na mapách umístění všech vytýčených kontrolních stanovišť a v časovém limitu se snaží co největší počet jich nalézt v libovolném pořadí. Důkaz přítomnosti se provede poznamenáním čísla nebo textu na kontrolním stanovišti. Jakmile závod skončí, jde se kolektivně přezkoušet, zda námitky proti nepřesnému umístění některých kontrolních stanovišť byly oprávněné.

31. Liniový závod

V praxi orientačních běžců je to trasa s hustým sledem kontrol, který způsobí, že závodníci mezi nimi nevolí mezi různými možnostmi postupu a běží prakticky všichni stejnou cestou. U turistů se doporučuje naopak trasu vyznačit čarou v mapě. Budou-li se jí přesně držet, narazí při postupu popořadě na číselvaná kontrolní stanoviště a poznamenají si na každém písmeno, nebo část textu, z nichž v cíli sestaví heslo, nebo citát. Tento závod se dá uspořádat i na trase běžného výletu, kdy se ovšem nelimituje ani neměří čas, pouze se hodnotí přesné dodržení trasy a nepřehlédnutí žádného z kontrolních stanovišť.

32. Skórový závod

V prostoru závodu se vyznačí celkem hustá síť kontrolních stanovišť. Úkolem závodníků, startujících buď hromadně nebo při příliš velkém počtu ve vlnách (skupinách), je navštívit v daném časovém limitu (1 — 2 hod.) co nejvíce těchto stanovišť a potvrdit si průchod do startovacího průkazu. Počítá se buď za každé stanoviště jeden bod, nebo se předem bodově lépe ohodnotí stanoviště vzdálenější a obtížnější, aby závodník mohl uplatnit i správný výběr a taktiku. Podmínkou je, aby kontrolních stanovišť bylo více, než se dá ve stanoveném čase navštívit. Za každou načatou minutu se při opožděném návratu do cíle strhují body.

33. Limitovaný orientační závod a úkoly

Varianta: Limit pro absolvování trasy (resp. výletu) se stanoví značně volný a k určení pořadí se použije času, ztráveného na kontrolách.

2.3 Vytváření vztahu k prostoru a času

2.3.1 Odhad času a rychlosti

34. Živý budík

Cvičitel registruje trvání pochodu nebo činnosti, členům kolektivu se dá za úkol oznámit, kdy uplynul předem stanovený čas. Vítězí ten, jehož údaje bez pomoci hodinek byl nejpřesnější. Doporučuje se zprvu odhadovat větší časové úseky (1 — 2 hod.), teprve později kratší. Pro větší závažnost oznamují jednotlivci svůj údaj napodobením zvuku zvonku...

35. Jak dlouho jdeme?

Výcvik v automatickém registrování času, který je třeba při výletech provádět častěji. Soutěží se jak bez přípravy — cvičitel si vyžádá mínění jednotlivců a stanoví pořadí jejich úspěšnosti — tak s předběžným vyhlášením soutěže, aby každý mohl uvědoměle čas sledovat. Rovněž se jako v předchozí soutěži odhadují nejprve delší časové úseky.

36. Jděte udaným tempem

Soutěžící se rozdělí na několik skupin, z nichž každá má postupovat po cestě nebo po silnici předem určenou rychlostí. (Nejlépe jedna 6 km/hod., druhá 5 km/hod., třetí 4 km/hod. nebo 8 km/hod.) Všechny skupiny startují současně a v cíli, vzdáleném 750 m — 2 km, se změří odchylka, o kolik byly rychlejší nebo pomalejší proti předpokládanému času. Varianta: Cvičitel si na některém úseku trasy změří rychlost postupu a vyzve účastníky, aby jednotlivě odhadli její hodnotu. Obě tyto soutěže se nejlépe provádějí na silnicích, kde jsou patníky označeny kilometrové i menší úseky. Jinak je třeba pro tyto odhady využít přesného měření na mapě.

2.3.2 Odhad vzdálenosti

37. Krokování

Po změření individuální délky kroku (resp. dvoukroku) jednotlivci se při výletech provádějí odhady vzdáleností předmětů v terénu (podle zřetelnosti detailů, šířkovou metodou, dílcovou metodou) a údaje se kontrolují krokováním.

38. Ujdi určenou délku

Cvičitel si buď sledováním patníků podél silnice nebo předem v mapě připraví (změří) úkol pro členy kolektivu: mají ujít určitou vzdálenost (zpravidla od 200 m do 2 km) a zastavit se. Mohou měřit krokováním, nebo pouze odhadem (za pochodu se v tom případě povinně zpívá...).

39. Uběhni určený úsek terénem!

Cvičitel postupuje po komunikaci nebo po lesní cestě. Členové kolektivu běží terénem paralelně s touto cestou a po uběhnutí určené vzdálenosti mají na cestu opět vystoupit. Cvičitel si ovšem předem musí (podle mapy, mezníků, krokováním) požadovanou vzdálenost naměřit.

40. Kolik jsme ušli

Provádí se jako analogie soutěže č. 35 (Jak dlouho jdeme) nebo ve spojitosti s ní. Zprvu se odhadují delší, později stále kratší úseky, ovšem bez krokování, pouhou rekapitulací, čistým odhadem. S růstem dovednosti kolektivu v tomto směru se absolvovaný úsek rozděluje na menší díly a odhaduje se i jejich velikost. Lze organizovat jako dlouhodobou soutěž tří skupin, z nichž ta, která měla nejpřesnější odhad, získá pokaždé 3, ostatní 2 a 1 bod.

2.3.3 Orientační paměť

41. Východiště z nouze

Cvičitel vede skupinu klikatě nepřehledným terénem. Na vybraném místě ji rozdělí na několik menších skupinek, kterým předá mapy. Úkolem každé skupinky je zjistit na základě rozboru došavého postupu (místo startu, cesty, po nichž se postupovalo, vzdálenosti a změny směru, orientační body cestou), kde se nalézá. Na základě zjištění stanoviště se pak snaží nejkratší cestou dostat k místu, odkud původně vycházelo. Poznámka: Cestu příchodu je třeba volit delší a obloukem, aby se nevyplatilo použít ji jako cesty zpáteční.

42. Všiměj si okolí

Po absolvování určitého úseku cesty v rámci výletu, výběhu do terénu, či tělovýchovné vycházky se účastníci rozdělí do dvou skupin, které mají odpovídat na otázky cvičitele. Každé skupině se kladou jiné otázky, odpověď se hodnotí 1–3 body. Za doplnění neúplné nebo nepřesné odpovědi může soupeř obdržet body navíc. Soutěž se dá provést různým způsobem: a) Před zahájením pochodu se upozorní účastníci, aby si během postupu všimli okolí do 20 m na obě strany od cesty. b) Bez předchozího upozornění se při zastávce ptá cvičitel na detaily cesty, méně už na její okolí. c) Účastníci si mají všimnout předem určených jevů a dodatečně označit jejich umístění v plánu nebo v mapě, případně si vzájemně kladou otázky, týkající se umístění, četnosti výskytu, kvality a dalších podrobností daného jevu.

43. Zrádce ve skupině

Dvě soupeřící skupiny vyrazí do terénu ukrýt v určené době „poklad“. S každou vyrazí protivníkův zvěd, vybavený mapou nebo plánkem. Po návratu zpraví zvěd své spoluhráče o umístění pokladu. Může přitom použít jak mapy, tak vlastních náčrtů. Při hledání pokladu se pak postupuje pouze podle návodu zvěda, není dovoleno použít mapy. (Výjimečně lze povolit, aby se postupovalo podle písemných poznámek, pořizovaných při referátu zvěda.)

44. Ztracená zásilka

Listonoš ztratil při cestě lesem balíček. Ten jdou hledat dvě družstva, každé u opačného konce listonošovy cesty (okruhu). Listonoš (zpravidla jej představuje sám cvičitel) jim pouze popíše trasu, kterou absolvoval. Podle tohoto popisu se postupuje a hledá se balíček, pohozený u cesty. Aby hra získala na napínavosti, sdělí se oběma druž-

stvům shodný popis trasy, avšak balíček (resp. balíčky) se umístí až po odchodu družstev tak, aby každé našlo ten svůj až blízko cíle. Tím se stane, že v době, kdy se na trati setkají obě družstva, nemá ještě žádné z nich balíček a obě zvýší své úsilí, protože jsou přesvědčeni, že soupeř ztracenou zásilku minul.

45. Podle písemného návodu

Varianta: V písemném návodu je sice podrobně popsána trasa, ale chybí umístění kontrolních stanovišť, která je třeba v rámci přesného postupu objevit cestou.

46. Vzájemné vytýčování trati

Dvě soupeřící družstva vyrazí z jednoho místa do vymezených prostorů. V nich mají ve stanoveném čase vytýčit pro protivníka pomocí kontrolních stanovišť trať závodu. Skupina musí ovšem při této činnosti postupovat hromadně, není dovoleno, aby si její členové rozdělili úkoly. Umístění kontrolních stanovišť zprvu navrhuje cvičitel, při dalších opakováních nechá zkušenějším účastníkům svobodnou volbu. Kontrolní stanoviště, která byla v terénu vytýčena, se zakreslí do mapy, kterou dostane soupeř na startu k nahlédnutí. Ten má nanejvýš povoleno si o umístění stanovišť poříditi náčrt, žádnou mapu sebou brát nesmí. Vítězí družstvo, které dříve absolvuje soupeřem vytýčený závod. Varianty: a) Družstva mají mapy sebou, nesmějí si však do nich poznamenat umístění kontrolních stanovišť, ta si musí pamatovat. b) Vytýčení se provede v družstvech, závodí hlídky. c) Mapa se zakresleným umístěním kontrolních stanovišť zůstane na startu a je dovoleno se k ní vracet pro získání přesnějších informací (případně za cenu časové přírážky).

47. Orientační závod bez map

Závodníci postupují od kontroly ke kontrole na základě písemných pokynů tam obdržených. Na kontrolních stanovištích mohou podle potřeby být k dispozici mapy nebo plánky, závodníci je však s sebou nemají.

Příklad provedení tohoto závodu:

Stanoviště

Start (2 buzoly)

Text úkolu

Ve vzdálenosti 540 m pod azimutem 222° leží hřbitov. U jeho severní zdi je stanoviště I. kontroly.

Metodické poznámky

Cíl úseku je ze startu viditelný (hřbitov nížle, cestou je chvílemi zakryt).

I. kontrola (plánek)

300 m jižně od kóty 479 je II. kontrolní stanoviště.

II. kontrola je v sedle, kam zasahuje roh lesa a přilehlý kopec usnadňuje orientaci za postupu.

II. kontrola (mapa nebo plánek)

1. Ukaž, zda je v mapě zakreslena budova, která ti byla ukázána v terénu!
2. Popiš, kde se nalézá bod, označený v mapě kroužkem, na němž je III. kontrola!

První otázka je důležitá, protože určuje přesně bod orientačně významný pro postup k další kontrole.

III. kontrola

Na doběhnutí do cíle je limit 3 minuty. Říčku smíš tam start) příp. je přebrodit, nemusíš po mostě.

48. Tajná trasa

Závodníci postupují bez mapy a buzoly. Jak na startu, tak na každém kontrolním stanovišti je vždy umístěna mapa nebo plánec se zakreslením umístění následujícího kontrolního stanoviště. Pro případ bloudění mohou mít závodníci v náročnějším terénu mapu s sebou v zalepené obálce.

49. Paměťový závod

Trasa se připraví jako liniový orientační závod (kontrolní stanoviště blízko sebe, nutící závodníky k jednotnému postupu bez volby trasy). Vyznačí se do mapy, která se vyvěsí na startu. Každý závodník si ji prostuduje a popaměti trasu absolvuje. Čas na studium mapy není omezen, ale počítá se už do času závodu. Varianty: a) Závodníkovi se v případě zbloudění povolí návrat a studium mapy beztestně. b) Za každý nucený návrat se udílí časová přírůžka. c) Trasa se vytýčí jako skórový závod, tzn. velký počet kontrolních stanovišť na menším prostoru. Vzorová mapa se umístí orientovaná na pařez u startu. Je povoleno se k ní vracet a závodník smí do cíle teprve tehdy, když navštívil předepsaný minimální počet (80–80 %) kontrolních stanovišť. V cíli se mu měří čas. d) Jako varianta c), ale čas je limitován a počítají se pouze body za navštívená kontrolní stanoviště.

50. V časové tísni

Závod lze připravit jako některý ze závodů, vyžadující orientační poměr a popsaných pod čísly 45, 46, 48 a 49. Ovšem čas na studium mapy

nebo potřebných informací jak na startu, tak na kontrolních stanovištích je značně omezen (ovšem s ohledem na vyspělost závodníků). Za překročení času se k celkovému výslednému času připočítává zpravidla 5 minut za každou započatou minutu. Je-li závodník nucen se vrátit pro ověření některé informace, připočítá se k jeho času 10 minut. Varianta: Nemáme-li zájem na tom, aby závodníci podávali maximální fyzický výkon (u mládeže, u starších nebo netrénovaných osob), vyhlásí se pro absolvování tratě mírný časový limit a pořadí se stanoví součtem všech časů, ztrávených studiem mapy nebo informačních textů (při nuceném návratu k mapě se její opakované studium počítá dvojnásobně).

Doporučená literatura

- BÍLEK F. a kol.: Turista mládeže. II. vyd. Praha, Olympia 1971
- HOLEČEK Č.: Příprava žactva ZDS na orientační běh. Pomocný učební text katedry tělesné výchovy. Praha, Pedagogická fakulta U. K. 1972
- KOČ B.: ABC s buzolou. Metodická skládáčka FVÚ-ČSOB 1971
- KOČ B.: Škola orientačního běhu. Praha, Olympia 1973
- MEZIHORÁK P.: Mládež, mládež, mládež. Metodický dopis ČSOB. Praha 1971
- MEZIHORÁK P.: Základy orientačního běhu pro mládež. Krajský pedagogický ústav v Brně 1969
- ROGL V.: Správnou stopou. II. vyd. Praha, Olympia 1975
- ZAPLETAL M.: Encyklopedie hor. Praha, Olympia 1973

Zpracoval Čeněk Holeček
(dokončení minulého čísla)

TURISTICKÁ ZDATNOST '77

Odhad vzdálenosti

K přesnému pohybu závodníka v terénu pomocí azimutu, nebo mapy nestačí jen dobrá znalost čtení mapy a práce s buzolou, ale i správný odhad vzdálenosti v terénu. Proto tato disciplína se objevuje jako samostatný prvek v branné turistických závodech mládeže. Jak ukazuje rozbor přeboru ČSSR z roku 1975 byla tato

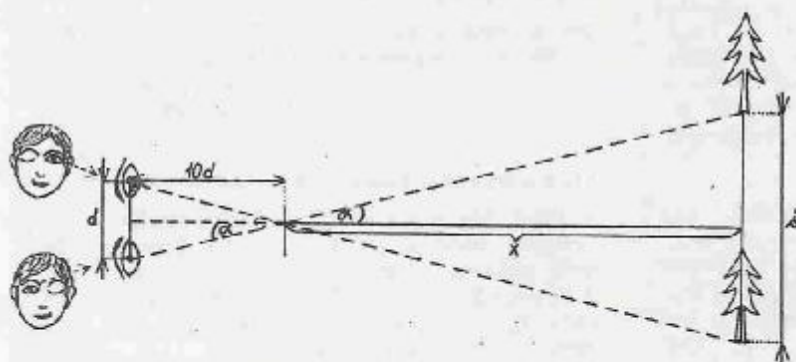
disciplína jednou z největších slabín závodníků (rozbor R. Procházky). Tato stať má sloužit proto jako metodický závod jak pro stavbu této kontroly při závodech, tak, a to především, jako pomůcka cvičitelům pro nácvik odhadu v dálce v turistických oddílech mládeže.

I opozice BTZM o odhadu vzdálenosti říká: Mladší žactvo

odhaduje vzdálenosti do 100 m, starší žactvo do vzdálenosti 200 m, dorost a junioři do 500 m. Každá hlídka odhaduje - určuje jen jeden terč (podle kategorie). Rozhodčí nezná skutečnou vzdálenost, na kontrole zapíše do startovacího průkazu hlídkou určenou vzdálenost. V případě zhoršené viditelnosti předepsanou vzdálenost úměrně zkrátí. Správnost odhadu vyhodnotí už počítácká komise v cíli závodu, která jediná s hlavním rozhodčím zná a při odhadované vzdálenosti. Přípustná tolerance odhadu je maximálně $\pm 20\%$ od skutečné hodnoty. Za nesprávný odhad dostane hlídka tři trestné body. Velikost doposud vyrobeného terče je třeba dodržet a tento terč je třeba i k označení kontroly.

Metodické připomínky ke stavbě kontroly

K určování vzdáleností volíme body, které lze v terénu jednoznačně určit a jsou na danou vzdálenost dobře viditelné. Určené body označujeme bílým terčem s plným černým kruhem.

Teré má rozměr 1 x 1 m. Pro případ špatné viditelnosti průběhu závodu, připraví pořadatelé ještě blízké náhradní body.

Určované body zvolí stavitel trati společně s hlavním rozhodčím závodu. Pro maximální objektivnost závodu není vhodné, aby rozhodčí na kontrole znal skutečnou vzdálenost odhadovaných bodů. Kratší cíle je vhodné změřit přímo pomocí pásma, vzdálenější pak odměřením z mapy malého měřítká. Cvičitelé i závodníci si musí vždy uvědomit, že jde o odhad vzdušné vzdálenosti. Dále pak, že propozice udávají pouze maximální hranice vzdáleností odhadovaného předmětu. Je tedy chybný výklad některých stavitelů trati, že kategorie dorostu a juniorů musí odhadovat v rozmezí 200–500 m, nebo kategorie staršího žactva v rozmezí 100–200 m. Pro objektivnost závodu je zásadně nutné, aby závodníci stejné kategorie odhadovali vždy stejný cíl. Rozhodčí na kontrole si vede současně záznam o vzdálenostech určených jednotlivými hlídkami, který v případě pochybností poslouží rozhodčím v cíli.

Metody určování odhadu vzdálenosti

Pro BTZM se nejlépe hodí metoda šířková, metoda odhadu podle viditelnosti, případně nanášení známé délky do terénu. O ostatních metodách se zmíníme pouze stručně.

Šířková metoda

Tato metoda využívá k určování vzdáleností předmětů, známých vzdáleností, které jsou rovnoběžné s rovinou čela pozorovatele. Z uvedeného nákresu vyplývá, že metoda vychází z vlastností podobných trojúhelníků a poznatku, že poměr některých antropologických parametrů člověka je téměř konstantní. Konkrétně poznatku, že délka napjaté lidské paže je zhruba desetinásobkem vzdálenosti středků očních čoček, která činí průměrně 65 mm.

(Viz nákres)

Postup měření:

V napjaté ruce držíme před očima slabý předmět (tužka, větévka, atd.), přes který se díváme střídavě pravým a levým okem tak, že se nám na něm zorné paprsky protínají. Pohled druhým okem se nám jeví jako posun pravítka proti pozorovanému předmětu. Odhadneme-li šířku posunu, potom na základě znalosti o podobnosti trojúhelní-

ků můžeme určit vzdálenost předmětu označenou v nákresu jako „x“.

Při výpočtu vycházíme z toho, že trojúhelník vzniklý mezi zornicemi obou očí a pomocného předmětu je podobný trojúhelníku určeném pozorovanými předměty pravým a levým okem a pomocného tenkého předmětu. Pro podobné trojúhelníky platí, že mají stejný poměr stran a tedy platí $x : s = 10 d : d$ a odtud:

$$x = 10 s$$

Odhadovaná vzdálenost je tedy desetinásobkem určené šířky. Výhodnost metody tkví v tom, že člověk díky stereoskopickému vidění dovede dobře odhadnout vzdálenost předmětů, jejichž spojnice je kolmá na čelo pozorovatele, zatímco vzdálenosti předmětů jejichž spojnice je kolmá na čelo pozorovatele se díky perspektivnímu zkrácení odhadují daleko hůře.

Pro tento odhad je vhodné si pamatovat známé vzdálenosti, případně délky některých předmětů:

- stromy u silnic jsou vysazovány ve vzdálenosti 7 m
- telefonní sloupky mají nejčastěji vzdálenost 40 m. V horském terénu se vzdálenost zkracuje až na 25 m
- délka autobusu je 10 m
- délka osobního automobilu Š 100 je asi 4,10 m
- délka rychlíkového vagonu je 20 m
- šířka silnice o jednom dopravním pruhu je v rozmezích 7,5 až 15 m
- šířka silnice o dvou dopravních pruzích je v rozmezích 21 až 26 m
- sloupky elektrické troleje na železniční trati jsou vzdáleny od sebe asi 60 m
- šířka trojdílného okna je asi 2 m
- návěstí na silnici před železničním přejezdem jsou vzdálena od sebe 80 m
- rozchod kolejí na železniční trati je 143,5 cm
- značky „Dej přednost v jízdě“ a „Stůj dej přednost v jízdě“ se umísťují v obci nejdále 25 m, mimo obec nejdále 50 m od křižovatky.

Odhad vzdálenosti podle viditelnosti bodů

Metoda je založena na rozlišovacích schopnostech lidského oka. Níže uvedený přehled udává na jaké vzdálenosti jsou rozeznatelné jednotlivé detaily, nebo předměty za normální viditelnosti.

vzdálenost	rozeznáváme
70 m	oči, nos, ústa, prsty
100 m	poznáváme známou osobu podle obličeje
150 m	vousy, knoflíky, kapsy, odznaky
200 m	obrysy paží, nohou, ramen a hlavy, jednotlivé cihly ve zdi, tašky na střeše, trámy na budovách
200 m	ovál obličeje, ostré barevné skvrny na šatech
400 m	barva výstroje a výzbroje
500 m	hrubé podrobnosti u budov, např. okenní rámy
700 m	rychlý pohyb člověka, pohyby paží a nohou, vikýře na střeše
900 m	jednotlivé řady v pochodu útvaru, rozeznání jezdců od koně, rozeznání ukazatelů cest od telegrafních sloupů
1 000 m	jednotlivé kmeny stromů na pokraji vzrostlého lesa
1 500 m	pochodující semknutý útvar se jeví jako silná čára
2 000 m	osaměle stojící stromy
5 000 m	železniční tratě, silnice a jednotlivé domy.

Chyby při odhadu podle viditelnosti bodů

Tento odhad ovlivňuje celá řada objektivních i subjektivních činitelů, jako např. relief krajiny, povětrnostní situace, viditelnost, barva předmětu a kontrast pozadí vůči určovanému předmětu, případně i únava. S těmito faktory musíme při odhadu vzdálenosti počítat.

Předměty se nám zdají bližší, díváme-li se:

- vzhůru proti svahu
- přes jednotvárné vodní plochy, sněhové pláně, rovná pole a luka
- ráno a večer, máme-li slunce v zádech
- pokud je za pozorovaným předmětem kontrastní pozadí
- je-li mezi pozorovatelem a pozorovaným předmětem terén částečně zakryt.

Při teplotních inverzích v horách se nám zdají i vzdálené vrcholy přes údolí zakryté mraky docela blízka.

- mohutné předměty (velké domy, televizní věže, horské masívy)
- světlé předměty (odráží více světla)
- červené světlo v noci (na čer-

vené světlo má lidské oko ve tmě největší citlivost)

— jsme-li unaveni nebo rozrušeni při zbloudění.

Předměty se nám zdají vzdálenější, díváme-li se:

— dolů po svahu

— přes lesy

— podél dlouhých cest, stromoradií a po údolnicích

— při málo kontrastním pozadí za cílem

— svítí-li nám slunce do očí

— malé předměty

— tmavé předměty (odráží málo světla).

Odhad vzdáleností nanášením známé délky do terénu

Metoda je vhodná pro rychlý odhad. Závodníci se naučí určovat přesný odhad některých vzdáleností, které mají v „oku“ (např. délky běžecských tratí 60 m, 100 m, 600 m a 1 000 m). Tyto vzdálenosti potom srovnávají se vzdáleností odhadovaného předmětu.

Nesmíme zapomenout na perspektivní zkracování při několika násobném nanášení známé vzdálenosti. Pro dostatečnou přesnost odhadu, vzhledem k tomu co bylo výše řečeno, nedoporučuje se nanášet známou vzdálenost více než dvakrát až třikrát.

Odhad vzdáleností krokováním

Metoda se v BTZM uplatňuje při azimutových úsecích. Závodník si při běhu azimutovým úsekem počítá dvojkroky a vychází z toho, že u dospělého člověka je průměrná délka dvojkroku 1,5 m. Pro přesný odhad, zvláště u dětí je třeba změřit průměrnou délku dvojkroku, která je menší než u dospělého člověka.

Pro kratší úseky, což se týká BTZM, je vhodnější, aby závodník znal počet svých dvojkroků na 100 m. Při běhu terénem je nutné mít na zřeteli, že délka kroku do kopce se zkracuje a naopak z kopce se prodlužuje. Chyby při krokování by neměly přesáhnout 10%. Při správném určení směru by při azimutovém úseku o délce 200 m neměla nepřesnost přesáhnout 20 m, a to je dostatečná vzdálenost k vyhledání poměrně velkého terče.

Náměty k nácviku odhadu vzdálenosti

Nácvik odhadu vzdáleností, stejně jako ostatních disciplín BTZM nesmí být jednorázovou záležitostí, ale musí prolínat celoroční činností oddílu. Začínáme vždy s odhadem kratších vzdáleností (asi do 200 m) a procvičujeme postupně všechny metody. Metoda krokovací může sloužit k se-

bekontrolu cvičenců. Po procvičení všech metod se snažíme, aby cvičenci odhadovali vzdálenosti s komplexním použitím všech metod, případně, aby si dovedli v daném případě zvolit metodu neoptimálnější.

Na tábor:

Na stálém táboře, nebo v okolí klubovny je vhodné určit vzdálenost několika předmětů třeba od vlajkového stožáru a tyto označit kontrolními terči. Můžeme potom zorganizovat hromadnou soutěž o správný odhad. Potom v místě, odkud jsme odhadovali, postavíme improvizovaný směrník s udáním vzdáleností, které při vícedenním, nebo opakovaném pobytu v tomto místě přejde cvičencům do „oka“ a stane se pro ně vzdáleností známou, kterou mohou použít při nanášení známých vzdáleností.

Do vlaku:

Při cestě dopravními prostředky můžeme nacvičovat výhodně odhad podle viditelnosti bodů. Hodí se spíše pro větší vzdálenosti, které nejsou srovnatelné s ujetou drahou dopravního prostředku během určování odhadu. Navíc je odhadování vzdálenosti vhodným zpestřením cesty, vede cvičence ke sledování okolí a tím tříbí jeho bystrost a postřeh.

Na schůzku:

Na oddílovou schůzku si můžete připravit soutěž v odhadu vzdáleností. Vedoucí určí každému družstvu stanoviště, odkud se bude odhad provádět a určí do jaké vzdálenosti mají být odhadované předměty vzdáleny. Vzdálenosti odměříme pásmem, nebo u větších vzdáleností je určíme

odečtením z přesné mapy. Jednotlivá družstva odhadují potom určené vzdálenosti na všech stanovištích s výjimkou svého, kde vzdálenosti sami měřili. Vítězí družstvo, které má nejmenší součet procentuálních nepřesností jednotlivých odhadů. Soutěž je cenná i tím, že se na její přípravě závodníci sami podílejí.

Poklad:

Pro menší děti je vhodnou motivací k odhadu vzdálenosti „Honba za pokladem“. Družstvo dostane na startu lísteček s udáním místa další zprávy, jeho směru a vzdálenosti. Příklad: „Další zprávu skrývá krmítko pod vysokým modřínem vzdálené 300 m východním směrem“. Družstvo postupuje podle těchto údajů terénem, nachází další zprávy, které ho zavedou až k pokladu. Tuto hru si mohou zase vzájemně připravit jednotlivá družstva a vedoucí může trasy pouze zkontrolovat.

Nejvíce užívaná šířková metoda může být u dětí zatížena značnou chybou způsobenou ještě neustálými anatomickými proporcemi. Je vhodné, aby si každý jednotlivec změřil vzdálenost středků očních čoček a zhotovil si provázek desetinásobné délky, který napnutý od kořene nosu určí vzdálenost, kam až je nutné napnout paži s tenkým předmětem. Tím možnost chyby v odhadu omezí na chyby v určení šířky a na běžné nepřesnosti. Je třeba mít na zřeteli, že jednotlivé nepřesnosti se v konečném odhadu sčítají.

Text a foto Vladimír Theuer
Nákres Monika Slechtová

SMĚRNICE

pro start nečlenů ČSTV v soutěžích ČSTV

SCHVALENO
PŘEDSEDNICTVEM ÚV ČSTV
DNE 8. 4. 1975
A SEKRETARIÁTEM ÚV SSM

XIV. sjezd KSC a IV. sjezd ČSTV zdůraznily, že je nutné věnovat zvýšenou pozornost především masovému rozvoji tělesné výchovy mladé generace. Snahou všech společenských organizací i zájmem nás všech je vychovávat mládež zdravou, zdatnou, socialisticky uvědomělou, připravenou k práci i obraně vlasti. Významným činitelem, který působí na vývoj osobnosti mladého člověka, je i tělesná výchova. Naším společným úkolem je umožnit mládeži, aby se zapojila do organizovaného tělovýchovného procesu, aby mladí lidé využívali hřiště a tělocvičny ke zdravému pohybu.

Jednou z nejvýznamnějších forem uskutečňování tělovýchovného procesu v masovém rozvoji tělesné výchovy jsou sportovní soutěže. Pro své výchovné působení, přitažlivost a oblibu, zejména u dětí a mládeže, jsou důležitým prostředkem, kterým socialistická tělesná výchova formuje mladého člověka. V praxi půjde o využití sportovních soutěží a jejich předností v nejširších řadách naší populace. Proto ÚV Československého svazu tělesné výchovy v dohodě s ÚV Socialistického svazu mládeže, Ústřední radou odborů a ÚV Svazu pro spolupráci s armádou přistupuje k vydání směrnice pro start členů Socialistického svazu mládeže, Pionýrské organizace SSM, Revolučního odborového hnutí a Svazarmu, kteří nejsou členy ČSTV, v základních soutěžích výkonnostního sportu organizovaných v ČSTV.

V souladu s dohodami o spolupráci v tělesné výchově uzavřenými mezi Československým svazem tělesné výchovy a Socialistickým svazem mládeže, Revolučním odborovým hnutím a Svazem pro spolupráci s armádou, v souladu s ustanovením stanov ČSTV, Zasad dalšího uspořádání soutěží výkonnostního a vrcholového sportu v ČSTV a ve smyslu dokumentu k podílu ČSTV na masovém rozvoji tělesné výchovy schváleném na III. zasedání ÚV

ČSTV v březnu 1974 umožňuje ÚV ČSTV startovat v nejnižších, základních soutěžích výkonnostního charakteru organizovaných v ČSTV i nečlenům ČSTV.

Pro upřesnění této směrnice vydává ÚV ČSTV tato podrobnější ustanovení:

Článek 1.

Start nečlenů ČSTV v mistrovských a ostatních soutěžích výkonnostního charakteru organizovaných v ČSTV (dále jen v soutěžích ČSTV) se umožňuje členům Socialistického svazu mládeže, Pionýrské organizace SSM, Revolučního odborového hnutí a Svazarmu, kteří nejsou členy ČSTV (dále jen start nečlenů ČSTV).

Článek 2.

Nečlenové ČSTV nemohou startovat v soutěžích ČSTV pouze v boxu, jízdě na bobech, judu, karate, moderní pětiboji, vodním motorismu a v soutěžích tělesné a zrakově postižených sportovců.

Článek 3.

1. Nečlenům ČSTV se povoluje start jen pro nejnižší, základní třídu mistrovských soutěží ČSTV, které pořádají sportovní svazy ČSTV zpravidla v okresech a také v nemistrovských soutěžích výkonnostního sportu organizovaných v okresním měřítku.

2. Za nejnižší, základní třídu mistrovských soutěží ČSTV se považují mistrovské soutěže v jednotlivých sportech, které:

- a) mají nevýběrový charakter;
- b) jsou v příslušném okrese, popřípadě kraji základním, počátečním stupněm soutěžení, jež organizují sportovní svazy ČSTV. Základní třídou v mistrovských soutěžích družstev v kategoriích dospělých, např. v kopané, je okresní mistrovská soutěž IV. třídy (pokud není ustanovena, pak mistrovská soutěž III. třídy), v ledním hokeji, odbíjené a stolním tenisu přebor okresu II. třídy (není-li ustanoven, pak přebor okresu I. třídy), v házené a košíkové přebor okresu atd.

Nejsou-li v příslušném sportu či kategorii vyplšovány okresní mistrovské soutěže, považuje se za základní mistrovskou soutěž nejvyšší třída krajského přeboru.

3. Okresní, popříp. krajské svazové orgány ČSTV mohou ve svých kalendářních plánech soutěží na příslušný rok vyznačit, které sportovní soutěže jsou přístupny nečlenům ČSTV ve smyslu těchto směrnic.

Článek 4.

Nečlenové ČSTV, kteří se probíjejí z nejnižší, základní třídy mistrovských soutěží do nejbližší vyšší soutěžní třídy a chtějí v ní startovat, musí se stát členy ČSTV.

Článek 5.

1. Start nečlenů ČSTV v soutěžích ČSTV se umožňuje jak jednotlivcům pro soutěže jednotlivců, tak i družstvům pro soutěže družstev.

2. Jednotlivci a družstva startují pod hlavičkou základní organizace SSM či pionýrské skupiny SSM, základní organizace ROH nebo Svazarmu (dále jen základní organizace). Tyto základní organizace odpovídají řídicím orgánům soutěže za přihlášená družstva, přejímají organizační, sportovně technické a hospodářské záruky za jejich účast v soutěži.

3. Nebude-li možné sestavit družstvo z členů jedné základní organizace, lze je sestavit také z členů dvou, výjimečně i více základních organizací v rámci jednoho okresu. Družstvo takto sestavené však startuje pod jednotným názvem jedné ze základních organizací, která také odpovídá řídicím orgánům soutěže za přihlášené družstvo.

4. Družstva startující pod hlavičkou základní organizace se sestavují pouze z nečlenů ČSTV. Členové ČSTV nemohou v těchto družstvech startovat.

Článek 6.

Nečlenové ČSTV startující v soutěžích ČSTV jsou povinni se podřídit všem ustanovením platného soutěžního řádu, rozpisu soutěže a ostatním sportovně technickým, disciplinárním a ekonomickým předpisům platným v příslušném sportovním odvětví, s výjimkou ustanovení registračního a přístupního řádu.

Článek 7.

1. Nečlenové ČSTV jsou povinni v zájmu regularnosti soutěží startovat v soutěžích ČSTV na „Průkaz sportovce“*) opatřený fotografií sportovce a potvrzený řídicím orgánem soutěže.

2. Průkaz sportovce je určen pouze pro nečleny ČSTV.

3. Průkaz sportovce vystavují okresní svazové orgány ČSTV na písemnou žádost základní organizace SSM, pionýrské skupiny SSM, základní organizace ROH či Svazarmu, která k žádosti přiloží vyplněné a řádně potvrzené průkazy sportovce svých členů, jež chtějí startovat v soutěžích ČSTV.

4. Jde-li o sportovní odvětví či věkovou kategorii, ve které se nejvyšší, základní třída mistrovských soutěží organizuje v krajském měřítku, vystavují Průkaz sportovce výjimečně příslušné krajské svazové orgány ČSTV

*) Průkaz sportovce vydá ÚV ČSTV v jednotné formě pro celou ČSSR a obdrží jej všechny OV (MV) a KV ČSTV.

(číslo den okresní svazové orgán - ČSTV.)

Článek 8.

Ve sportovních odvětvích, ve kterých je v rámci příslušné republikové organizace ČSTV předepsána sportovní registrace, vyznačí okresní svazové orgány ČSTV v průkazu sportovce evidenční číslo, pod kterým se budou nečlenové ČSTV, startující v soutěžích ČSTV, evidovat. Průkaz sportovce s evidenčním číslem nahrazuje v příslušných sportovních odvětvích registraci.

Článek 9.

1. Případné změny příslušnosti sportovce ke družstvu, za které je nečlen ČSTV evidován, lze uskutečnit pouze v přestupních termínech stanovených přestupním řádem příslušného sportovního odvětví a po schválení okresním svazovým orgánem ČSTV, který nečlena ČSTV eviduje.

2. Ve sportovních odvětvích, v nichž není předepsána registrace, lze změnu příslušnosti sportovce ke družstvu uskutečnit ve dvou termínech v roce, které určí příslušný okresní svazový orgán podle kalendářního plánu svých mistrovských soutěží.

3. Změnu příslušnosti sportovce ke družstvu vyznačí schvalující svazový orgán ČSTV v průkazu sportovce.

4. Půjde-li o změnu příslušnosti sportovce ke družstvu v jiném okrese (ve stejném či jiném kraji), předloží nečlen ČSTV po schválení a vyznačení změny příslušnosti ke družstvu svůj průkaz

sportovce prostřednictvím základní organizace, do níž byl převeden, okresnímu svazovému orgánu ČSTV v tom okrese, kam přechází. Tento okresní svazový orgán ČSTV jej zařadí do své evidence.

Článek 10.

Jelikož při změnách příslušnosti sportovce ke družstvu nečlenů ČSTV nepůjde o plánovité řízení výkonnostního růstu sportovců a zajištění podmínek tohoto růstu v jiném kolektivu, posuzují okresní svazové orgány ČSTV žádosti nečlenů ČSTV o změnu příslušnosti ke družstvu pouze z hlediska, zda

a) došlo k přesídlení, změně zaměstnání, nástupu či ukončení studia nebo učebního poměru.

b) byl dodržen stanovený přestupní termín;

c) souhlasí se změnou příslušnosti ta základní organizace, za kterou je nečlen ČSTV evidován.

Článek 11.

1. Způsob, jakým je nutno podat žádost o změnu příslušnosti sportovce ke družstvu nečlenů ČSTV a ostatní administrativní náležitosti s tím spojené určí okresní svazové orgány ČSTV ve své pravomoci.

2. Administrativu spojenou s evidencí nečlenů ČSTV a se změnami v této evidenci je třeba v každém okrese upravit co nejjednodušeji, aby nezatěžovala funkcionářský aktiv.

Článek 12.

1. Nečlenové ČSTV startující v soutěžích ČSTV, musí mít

v průkazu sportovce potvrzení lékaře o zdravotní způsobilosti k závodění. Potvrzení vystavují lékaři státní zdravotní správy podle platných směrnic ministerstev zdravotnictví ČSR a SSR.

2. Do průkazu sportovce se zapisují také uložená disciplinární opatření a provádějí sportovní technické záznamy, které souvisejí se startem nečlena ČSTV v soutěžích ČSTV.

Článek 13.

Základní organizace, jež přihlásí do soutěže dvě či více družstev nečlenů ČSTV, musí vyhotovit pro každé z těchto družstev soupisku hráčů podle bližších pokynů okresního svazového orgánu ČSTV, který řídí soutěž.

Článek 14.

Nečlenové ČSTV startující v soutěžích organizovaných ČSTV jsou pojištěni pro případ úrazu, a to na základě pojistných smluv uzavřených mezi Českým ÚV ČSTV a Českou státní pojišťovnou a Slovenským ÚV ČSTV a Slovenskou státní pojišťovnou. Bližší ustanovení k tomuto pojištění jsou uvedena v příloze k Řádu úrazové zábrany ČSTV, kapitola „Pojištění proti úrazu“ (Sbírka směrnic a pokynů ÚV ČSTV, poř. č. 18/1974).

Článek 15.

Tyto směrnice schválilo dne 8. dubna 1975 předsednictvo ÚV ČSTV. Směrnice nabývají účinnosti od 1. srpna 1975.

* *

CHOĎTE DO KINA, BUĎTE FIT!

Je vskutku s podivem, jak málo je dosud propagátory hnutí „Buď fit!“ využíván prostředek s možnostmi tak dalekosáhlými. Ano, nemýlíte se. Řeč je skutečně o biografu. Náhradou za obnos téměř lido- vý je vám zde dovoleno smát se, tesknit, být otráven, slzet, propuknout zřídka v nezřízené veselí a občas i v opravdový pláč. Ale nejen to. Je vám dovoleno daleko víc! Vyjdouce z kina, můžete si docela snadno vymyslet svou vlastní variantu právě zhlédnutého díla, a co víc — s několika dobrými přáteli se můžete pokusit ji realizovat. Není pochyb o tom, že po několika zkušebních premié-

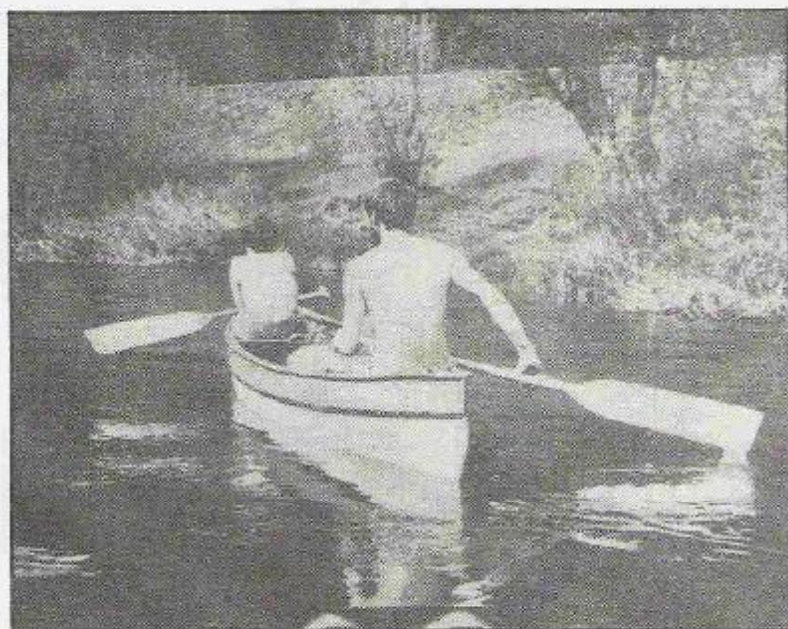
rách se stanete autory i herci scén tak neuvěřitelných, že kterýkoliv režisér, nahlédnuvší v té chvíli do vašeho scénáře, by se přehluboce zastyděl nad nudnou šedí svého díla. Bez váhání a rád by zanechal svého směšného kejkliřství a neprodleně by zatoužil stát se aspoň uvaďčem ve vašem kině nádherných dobrodružství. Návraty do dětství a dobrodružné zážitky nejsou ovšem zdaleka jediným výsledkem aplikace dojmů ze stříbrného plátna do všední a neveselé reality. Budete-li takto hrát často, poctivě a s elánem, nabudete záhy vzhledu dobře trénovaných atletů (samozřejmě lehkých), získáte stálou a neutuchající dobrou náladu, a co víc a zejména — budete fit! Tak prosím tmu — a začínáme...

Jsme v nízké místnosti, spoře osvětlené uspávacím světlem podmráčené oblohy. Míst-

nost je přesně tak velká, aby se do ní vešlo 15 tančících párů. Všechna okna jsou neprodyšně uzavřena. Je ticho. Těžké krůpěje deště se za okny co chvíli ztiší téměř do šepotu, aby se vzápětí pustily do nové a ještě nevrzavější hádky. Do této zvukové kulisy vystřelují náhle dvě cvaknutí. Stopky a magnetofon. Třicet těl začíná vířit v pitoreskním rej. Od této chvíle se nikdo z nich nesmí zastavit, od této chvíle nesmí nikdo z nich pustit ruku partnera... Tančí se právě čtvrt hodiny. Potem a únavou houstnoucí vzduch je náhle protnut zvukem píšťalky. Nastává zbesilý úprk ke dveřím, ostré lokty jsou ve výhodě, a ven, rychle ven! Stále se držíce za ruce krouží všechny páry po rozbohněné improvizované dráze. Jeden okruh za druhým snaží se obrátit klíčkem mezi všudypřítomnými stromy a nepřetržitě se na zem spouštějícími

a stále hustšími šňůrami deště. Další hvízdnutí, které probouzí všechny aktéry z ospalé letargie, ohlašuje po pětiminutovém běhu poslední kolo. Pišťalka převzala funkci kouzelného proutku. Páry naráz ožily, strkají se, vrážejí do sebe a v divokém shluhu se řítí přes práh znovu do místnosti. Pro tři poslední dvojice tahle hra už skončila. Tanec, který začíná pomalu připomínat pobyt v sauně, se rozbíhá okamžitě nanovo. Po patnácti minutách tance pět minut v neustávajícím dešti, poslední tři páry končí a zbylá, stále malátněji se pohybující těla, se snaží vejít se do strhujícího rytmu hudby... Po dalších dvaceti minutách už nikdo hudbu nevnímá... Za necelé dvě hodiny je možno vyhlásit vítěze a zkontrolovat váhové úbytky. Je spolehlivě dokázáno, že tyto jsou nesrovnatelně větší než po dlouhotrvající a srdečné výměně názorů s vlastní tchýní, a nejrůznějších bodových a jiných odborných i amatérských dietách už vůbec nemluví!

Že vám to něco připomíná? Někjaký film? Že se jmenoval „Koně se také střílejí“? Výborně! Jste na správné stopě, jen tak dále! Přimhouříte-li poněkud svůj ostříž zrak, můžete ještě koutkem oka v dále zahlédnout tři prchající desperáty. Přestože jsou všichni k sobě pevně připoutáni, cválají téměř křepce nevládným krajem. Kupovitě oblačnost na severozápadě však nevěští ucpatým psancům pranic dobrého. Pouta se jim zařezávají stále hlouběji do rukou, sotva už popadají dech. Tu se přímo před nimi propadá krajina do rozervaného kaňonu divoké řeky. Uprchlíci se na okamžik zastaví a vy si teprve nyní uvědomujete, že uprostřed této trojice, každou rukou připoutána k jednomu ze zločineckých kolegů, stojí křehká plavovláska. Uprchlíci se odvážně spouštějí dolů k řece a za chvíli již stojí před budovou továrny na výrobu sukna. Opatrně se rozhlíží, pak se rychle vplíží dovnitř a ve vrátnici na opuštěných hodinách si píchají čas příchodu. Vzápětí sestupují k řece, svlékají si šaty a svaluji je do uzlíku. Dívka s rancem usedá na houpající se kládu a její průvodci mocnými záberý jediné volné paže pohánějí toto podivné plavidlo ke

druhému břehu. Zde, zcela vyčerpání tvrdým zápasem, klestí opět na pevnou zem. V téže chvíli se u řeky objevuje skupina pronásledovatelů. Začíná skutečná štvavnice. Na dlouhé rozmýšlení není čas, rychle šaty do uzlíků a do vody! Divoká řeka se dala v té chvíli zcela do služeb desperátů. Zakrátko se dravý proud zmocňuje něžného dívčího prádelka, v rychlosti poněkud ledabyle svázaného do ranečku, a bystře je unáší k nedozírným mořským obzorům. Krátce nato se rozdávaděná a sebevědomím i vodou překypující řeka pokusí o stejný trik i s některými méně odolnými pronásledovateli. Leč po úporném klání vylézá trestná výprava na břeh bez ztráty na životech a štvavnice nabývá na životě a dramatictosti. Uprchlíky, teď už bez pout, čeká ještě řada obtížných úkolů. Musí vymámit z některého okolního řezníka ujištění, že prodává zkožené maso a podobný hanopis od hostinského, který beze studu přiznává, že prodává hostům pivo pod mírou. Musí získat v určené osadě jakékoliv úřední razítko, dále se jakýmkoliv způsobem domoci dvou Kčs a zakoupit si za ně hodnotný pamlsk, což doložit pokladním blokem (při zahájení hry nesmí mít nikdo u sebe ani sebemenší peněz). Jednu minci uschovat a nechat si ji přejet vlokem. A konečně dorazit na předem určenou samotu a nechat se od zdejších usedlíků nahostit černou kávou

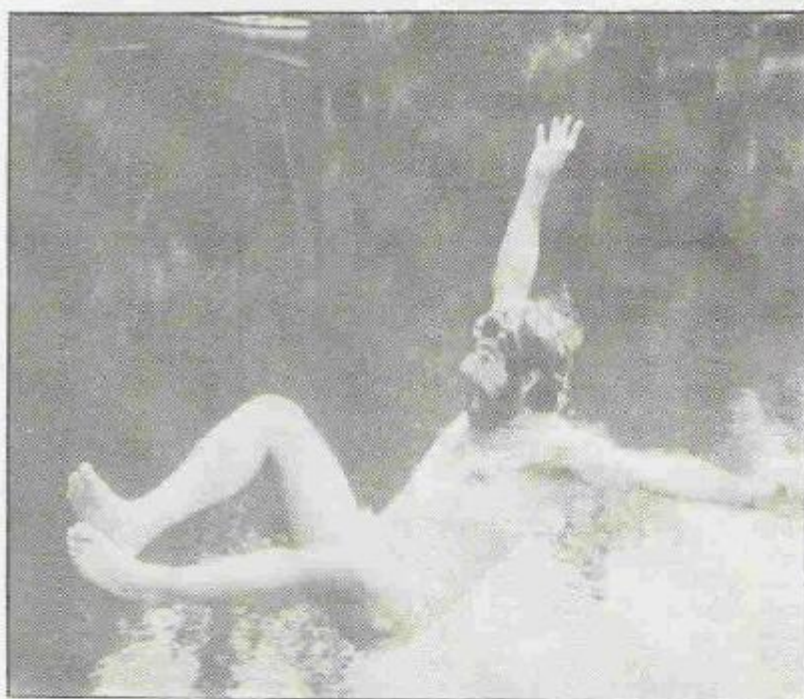
(pokud možno bez použití násilí). Jak se dá s úspěchem předpokládat, i v tomto filmu vítězí spravedlnost. Štvavníci jsou chyceni hned v první hospodě, kde horlivě, avšak bez valného úspěchu přemlouvají právě barmana k otevření a účinné sebekritice. Zato mají v kapse podobné ujištění od řezníka, který podpisem v. r. i úředním razítkem nepokrytě doznává, že závadné maso prodává, a to dokonce soustavně...!

Prosím? Takový film že jste neviděli? Asi máte pravdu. Ústřední motiv poněkud vzdáleně připomíná film „Útek v řetězech“, ale na tom tak moc nezáleží. Dokázali jste se vznést na křídlech fantazie vysoko nad šedivou hladinou nudy. Dokázali jste bojovat sami se sebou, dokázali jste (především sami sobě), že jste fyzicky i psychicky stále mladí a svěží. Udělali jste něco pro své zdraví a dobrou náladu. A o to nám všem šlo především.

P. S. Obě tyto hry byly v právě vylíčeném rozsahu realizovány na 4. ročníku Gymnasia, experimentální akci Českého ústředního výboru SSM v tábornickém středisku na Lipnici. Podobné hry se však dají vymyslet na většinu filmů a realizovat se dají téměř všude. Takže — chodte do kina, vymýšlejte a hrajte si BUDETE FIT!

Luboš Tesář

Věc : Vodákovy skromňoučké potřeby

Na obyčejné túry na vodě stačí turistické lodě, koupené v obchodech. Modernější a lepší vybavení — slalomové i sjezdové lodě a pádla — si musí vodák objednat v Plzni. Chce-li vlastnit poslední výkřiky techniky, nezbývá než sehnat si kopyto a loď postavit. To je běžná praxe, která vždycky beze zbytku prověří, jak upřímně to vodák se svou láskou k tekoucímu živlu myslí. Velká láska se platí mnoho večerů na loděnici laminátovým tancem kolem kopyta...

Hezké divoké řeky v naší vlasti by se daly spočítat na prstech rukou. Tedy řeky s vhodným profilem, dostatečným průtokem, atd. Pomalu není kde trénovat a závodit. I tady si vodáci pomohou. Ve výstavbě jsou dvě umělé trati — Praze-Tróji a u Liptovského Hrádku, něco podobného se chystá na Želivce. Velká láska k vodě se platí fyzickou dřinou, sobotami a nedělemi trávenými při budování umělé slalomové trati.

Ale jsou občasní vodáci, kteří vyrazí na řeku jen jednou za rok o prázdninách. Těm stačí

neprosakující kocábka, ešus a stan. Většinu takzvaných tábornických potřeb — jsou to například rozkládací stolečky a židličky, lehce přenosné toaletní skříňky, skladné kuchyňky, košátka na vymetání stanů atd. — považují za motoristický, a ne turistický komfort. Kam by se to do lodě vešlo, jak by se to harampádí pod jezem zachraňovalo? Stačí doopravdy málo. Z papírů snad jen kilometrůž domácích toků. Jo, ale zkuste ji sehnat. V obchodech není. Z knihoven pomalu mizí, jak ji vypůjčovatelé utápějí na Otavě a Hornádu. A přitom je zejména pro výpravu potřebné vědět, kolik kilometrů ještě zbývá do cíle, na které straně se přenáší jezy, jak daleko je to od vody na nádraží, jak se jmenuje támhle ten zámek napravo, kde je povoleno tábořit. Některé řeky znají vodáci nazpaměť a nepotřebují číst z mapy umístění nejbližšího zdroje pitné vody. To přijde velmi vhod při sjíždění neznámého toku. A je nás, kteří nechceme každoročně táhnout jen a jen po Lužnici, do-

statek. Rozhodně daleko víc než kilometrůž.

Zkrátka kilometrůž nejsou. Teď asi čekáte větu — láska k vodě něco stojí, budeme si tedy v zimních večerech zapůjčenou kilometrůž obkreslovat. To tedy ne, byla by to zbytečná a neefektivní námaha. Spíše bychom měli všichni, co jsme kilometrůž ztratili nebo rozmočili, napsat nakladatelství Olympia, aby co nejrychleji ušlalo průzkum trhu a příručku v dalším vydání vydalo.

Vodák nemá mnoho potřeb. Všechny se vejdou do skromňoučkého pytlíčku. Domníváme se, že však do toho pytlíčku kilometrůž rozhodně patří.

Zdeněk Bouček

